

Täysistunto

Torstai 14.3.2024 klo 16.00—18.35

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.35.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—18.01) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.01—18.35).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä ministeriaitioon. Pyydän myös niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan ja painamaan P-painiketta ja nousemaan seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu vain yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

2.1. Suullinen kysymys kiristyneestä työmarkkinatilanteesta (Tytti Tuppurainen sd)

Suullinen kysymys SKT 41/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

Keskustelu

16.01 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen aiheuttama työmarkkinakaaos jatkuu, eikä loppua näy. Jokaisen tulisi taipua yhteiseen pöytään, kompromisseihin, jotta sopu löytyy — myös maan hallituksen. Työntekijäpuoli on tullut reilusti hallitusta vastaan ja tehnyt ratkaisuehdotuksia, mutta tähän hallitus on vastannut, että se ei aio tinkiä omista työelämäheikennyksistään. Hallitus siis kieltäytyy neuvottelemasta, ja kyllä tässä tarvittaisiin nyt aitoja rauhantekijöitä.

Pääministeri Orpo, tämä on teille todellinen johtajuustesti. Minkä ihminen on aloittanut, sen voi ihminen myös päättää. On sellainen sanonta, että kun olet kuopassa, kannattaa lopettaa kaivaminen. Kuinka syvälle, pääministeri Orpo, teidän on mentävä, ennen kuin te aiotte taas nostaa pään pinnalle? Milloin te otatte johtajuuden ja ryhdytte johtamaan tätä maata niin, että saamme aidot neuvottelut?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.02 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo kuoppavertaus tuo mieleeni sen tosiasian, miksi näitä uudistuksia tehdään: Suomi on kuopassa. 15 vuoteen Suomen talous ei ole juuri kasvanut, ja se johtaa siihen, että meidän hyvinvointimme tässä maassa on erittäin vakavasti uhattuna. Jos me emme saa velkaantumista taitumaan, jos me emme saa ihmisille töitä ja toimeentuloa ja yrityksille tulevaisuudenuskoa, niin se kuoppa syvenee — se kuoppa syvenee. Siksi me tarvitaan uudistuksia, joilla me saadaan Suomeen investointeja, talouteen kasvua ja lisää verotuloja. Sitä me tarvitaan, ja nyt me tarvittaisiin koko porukka mukaan siihen työhön, että sieltä kuopasta päästään pois. Me tarvitaan uudistuksia työmarkkinoille, sosiaaliturvaan, verotukseen, investointien houkuttelemiseksi Suomeen. Sitä me tarvitaan. Ei ei-sanoja, vaan uudistuksia. Se on sitä, mitä hallitus tekee. Meillä on selkeä strategia, selkeä visio, millä Suomen hyvinvointi pelastetaan, [Vasemmalta: Ei näytä olevan!] ja siihen me tarvitaan nyt näitä uudistuksia.

Me olemme valmiit neuvottelemaan. Tällä hetkellä saa olla mukana lausuntokierroksessa paikallisesta sopimisesta. [Välihuutoja] Nyt on se aika, milloin demokraattiseen prosessiin voi vaikuttaa. [Eduskunnasta: Miten menee omasta mielestä?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Tuppurainen.

16.04 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olemme kuukausikaupalla kuulleet ministereiden kauhistelevan tätä tilannetta ja käyttävän todella rumaa kieltä suomalaisista tavallisista työntekijöistä, [Oikealta: Ei!] jotka käyttävät laillista oikeuttaan — laillista oikeuttaan — vaikuttaa omiin oikeuksiinsa. Ja nyt työnantajaleiristä

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

kuuluun perin, perin kummia. Elinkeinoelämän keskusliitto antoi siis ohjeistuksen keskeyttää palkanmaksu, siis lopettaa palkanmaksu ensimmäisiltä seitsemältä päivältä. [Vasemmalta: Oho!] Tämä ohjeistus on mahdollisesti laiton, ja yritykset, jotka tätä noudattavat, rikkovat lakia. Hallitus on siis viikkotolkulla moittinut palkansaajien laillisia työtaisteluita kohtuuttomiksi, mutta mitä hallitus tekee nyt? Kun työnantajat tekevät mahdollisesti laittoman toimen, ministereiden suut pysyvät supussa. Työntekijöille te ajatte henkilökohtaisia lakkosakkoja, mutta työnantajan rikkomuksen hyvityssakkoja ette aio korottaa. Arvoisa pääministeri, kysyn teiltä: olenko oikeassa, että teillä ei ole edes aikomusta tätä työsulkuu tuomita tai vedota työnantajiin sen lopettamiseksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.05 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vetoan kaikkiin osapuoliin työmarkkinoilla, että tämä tilanne saadaan ratkeamaan. Nyt nämä lakot laajenevat, niitten vaikutukset pahenevat, ja ne aiheuttavat erittäin vakavaa vahinkoa Suomen taloudelle. Nyt me nähdään se, mihin tässä ollaan menossa: meidän suuret yritykset — ihmisten työpaikat — kärsivät, ja he ovat vaikeuksissa. Siihen syy ovat nämä aivan ylimitoitettut lakot, [Välihuutoja] nämä ylimitoitettut lakot, joilla vastustetaan eduskunnan enemmistön luottamusta nauttivan hallituksen esityksiä uudistuksiksi, joilla pyritään siihen kaikkeen, mitä kuvasin äsken: siihen, että Suomi nostetaan sieltä kuopasta, Suomi nostetaan jaloilleen ja saadaan tulevaisuudenuskoa ja työtä ihmisille. Siihen me pyritään, että ne 70 000 työpaikkaa, pk-yritystä, saisivat uskoa siihen, että kannattaa palkata väkeä ja kannattaa investoida. Se muun muassa on tämän paikallisen sopimisen uudistamisen tarkoitus. Meidän on välttämätöntä saada eteenpäin näitä asioita. Lakkoilemalla tämä ei ratkea, vaan sillä, että ottaa osaa siihen demokraattiseen prosessiin, jossa on nyt nimenomaan paikallisen sopimisen lausuntokierros, ja eduskunnassa on työrauhalainsäädäntö. Me teemme demokraattisen prosessin kautta näitä uudistuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

16.06 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee pääministerin puheita, tulee sellainen kysymys mieleen, että ovatko palkansaajat todella Suomen talouden ongelma. [Ben Zyskowicz: Ei vaan nämä lakot!] Te yksipuolisesti heikennätte nyt hallituksena palkansaajien asemaa, te heikennätte ihmisten työehtoja suoraan ja olette tulleet työmarkkinaosapuoleksi. Hallituksen ohjelma on kirjoitettu suoraan elinkeinoelämän tavoitteiden mukaisesti, ja nyt te jääräpäisesti viette sitä eteenpäin. Nyt on saatu uutisia, että hallitus aikoo jopa kiiruhtaa esitysten läpiviemistä eduskunnasta.

Onko tämä sitä johtajuutta ja yhteen kokoamista, jota Suomi tällaisena vaikeana aikana tarvitsee? Miksi olette ottaneet tällaisen yksipuolisen heikennysten linjan? Miksi ette tule vastaan muita osapuolia, jotka tässä pohjoismaisessa mallissa kuuluvat neuvottelupöytään? Työmarkkinoita kuuluu kehittää yhdessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.07 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korjataan nyt ensin yksi asia: Hallituksen esitykset paikallisesta sopimisesta tai työrauhasta tai Suo-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

men työmarkkinamallista, jota olemme kutsuneet kaikki yhdessä neuvottelemaan, eivät heikennä tavallisen palkansaajan asemaa. [Välihuutoja vasemmalta] Paikallinen sopiminen antaa mahdollisuuksia paikallisesti sopia työehdoista. Se voi mahdollistaa sen, että naapurikin saa töitä, ja se voi mahdollistaa sen, että yritys selviää pahan ajan yli, kun on joustoja, niin että ne työpaikat säilyvät. Siis työpaikat, työpaikat, työpaikat ja toimeentulo. Tästähän siinä on kysymys. [Välihuutoja]

Minusta tuntuu, että te ette ole perehtyneet oikeasti niihin, vaan te olette lukeneet ainoastaan vain sen propagandan, joka haluaa kertoa, että tässä tehdään merkittäviä heikennyksiä palkansaajien asemaan. [Juho Eerola: He ovat kirjoittaneet sen!] Sitä paitsi ei palkansaajaliike ole tässä mitenkään yhtenäinen, ei mitenkään yhtenäinen. [Välihuutoja] Eivät kaikki palkansaajajärjestöt ole mukana näissä lakkotoimissa eivätkä vastusta näitä uudistuksia, ja siinäkin te annatte väärää kuvaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

16.08 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri, kyllähän se fakta on nyt niin, että tämä teidän aiheuttamanne työmarkkinakaaos ei ole enää kenenkään käsissä. [Eduskunnasta: Näin se alkaa olla! — Sama levy! — Kaaos! — Perussuomalaisten ryhmästä: Kannatus vain laskee lakoilla!] — Kaaos pahenee joka päivä. [Eduskunnasta: Lakkokaaos! — Sheikki Laakso: Tehkää jotain!] Palkansaajilta laidasta laitaan, Akavasta ja SAK:hon, on tehty erittäin pitkälle meneviä kompromissiehdotuksia neuvottelujen aloittamiseksi. Mikä on ollut teidän vastauksenne? Ei käy. [Eduskunnasta: Ei-liike! — Lausuntokierros!] — Lausuntokierros, jossa työministerikin totesi, että ei se ole neuvottelua vaan se on asiantuntijana hyödyntämistä.

Arvoisa pääministeri, tässä tänään me taas näimme, mistä on kysymys. Te olette viikotolkulla tuominut palkansaajien lailliset toimet, mutta ette pysty tuomitsemaan tätä työnantajan ilmeisen laitonta työsulkua. [Vasemmalta: Käsittämätöntä! — Eduskunnasta: Jäitä hattuun!] Ette pysty tuomitsemaan. Ja onko niin, että ette uskalla aloittaa näitä neuvotteluja, koska silloin siinä neuvottelupöydässä te ette uskalla tehdä mitään, [Puhemies koputtaa] mihin Elinkeinoelämän keskusliitto ei anna teille lupaa.

Arvoisa pääministeri, olisiko aika ryhtyä johtamaan tätä maata?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.10 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kävimme vaalit, ja vaalien alla kerroimme aivan selkeästi, mitä Suomi tarvitsee ja millaisessa tilassa me ollaan. [Välihuutoja vasemmalta] Meidän hyvinvointimme on erittäin vakavasti uhattuna. Edellisen hallituksen valtavat lisäykset julkisiin menoihin ovat aiheuttaneet suuren alijäämän meidän talouteen. Talouskasvu on liian alhaista. Uudistukset ovat jääneet tekemättä. Se on tämän hallituksen johtajuutta, että me uskallamme nyt ottaa härkää sarvista ja lähteä viemään niitä uudistuksia eteenpäin, mitä Suomi tarvitsee ja jotka olisi pitänyt tehdä jo kauan aikaa sitten.

Vaikka te kuinka väitätte, niin nämä uudistukset eivät ole millään tavalla kohtuuttomia. Ne ovat samoja asioita, jotka on tehty meidän verrokkimaissa, naapurimaissa, jo vuosia ja vuosikymmeniä sitten. [Jussi Saramo: Aivan uskomatonta! — Välihuutoja] Tuleeko joku sanomaan vakavasti, että Ruotsin työmarkkinat ovat jotenkin kauhean syrjivät tai huonot

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

tai että siellä ei työntekijän ääni kuulu? [Krista Kiuru: Siellähän ollaan lakossa, hei, tällä hetkellä! — Välihuutoja] Me uudistamme suomalaisia työmarkkinoita 70-luvulta 2020-luvulle. Tulkaa tekin. [Vasemmalta: Sanokaa tämä pienituloiselle yksinhuoltajalle!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

16.11 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Te, pääministeri Orpo, tässä perustelette näitä hallituksen heikennyksiä työn kannattavuuden näkökulmasta — siitä, että työtä on kannattavampaa ottaa vastaan — ja nämä eivät teidän juuri äsken sanomienne sanojen mukaan ole kohtuuttomia. Minäpä kerron sinulle keskustelusta ammatikorkeakouluopiskelijan kanssa: Hän on koulussa, opiskelee itselleen ammattia täysipäiväisesti. Hän on muuttanut lähemmäs koulua, ettei mene matkakustannuksia. Tällä hetkellä hän saa asumistukea 190 euroa kuukaudessa, ja hän myöskin työskentelee kaupassa sillä ajalla, kun hänellä on mahdollisuus. Hän teki ennakkolaskelman. Hänen tuleva asumistuksensa on 19 euroa kuukaudessa. [Vasemmalta: Onko kohtuullista?] Onko tämä teistä, arvoisa pääministeri, kohtuullista? Onko tämä se suunta, mihin te haluatte Suomen viedä? Te perustelette tätä sillä, että täytyy ottaa työtä vastaan, mutta nyt hän miettii, kannattaako töissä käydä. Miten, hallitus, meni noin niin kuin omasta mielestä tämä uudistus? [Ben Zyskiewicz: Sehän kertoo, että sosiaaliturva on liian iso, jos ei kannata töissä käydä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.12 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun uudistuksia tehdään, niitä on varmasti mahdoton tehdä niin, että kenenkään asema ei heikkenisi, mutta silloin pitää katsoa sitä kokonaisuutta, mitä me olemme tekemässä. [Antti Kurvinen: Sovitella kannattaisi! — Välihuutoja] Suomessa on ollut valtava kannustinloukkuongelma. Meillä on eri tutkimusten mukaan kymmeniätuhansia ihmisiä, joiden ei ole kannattanut ottaa tässä maassa töitä vastaan. Samaan aikaan meillä on tilanne, jossa kymmenettuhannet työpaikat ovat avoimena, ja me tarvitaan työvoimaa. Me ratkomme tätä tekemällä rakenteellista uudistusta, jonka avainsana on työ ja sen kannattavuus, työn tekeminen kannattavammaksi kuin se, että ei ole töissä. Se vaatii uudistuksia verotukseen — niin kuin me tehdään, pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään työtulovähennyksen myötä — ja se vaatii uudistuksia sosiaaliturvaan. Kyllä, se vaatii sosiaaliturvuudistuksia. Kaiken tavoitteena on se, että 100 000 ihmistä Suomessa saisi enemmän töitä, olisi omia tuloja, omaa tulevaisuudenuskoa, yritykset saisivat työvoimaa, ja siinä samassa meidän julkinen talous paranisi, koska verotuloja syntyisi enemmän. Tähän ei ole mitään muuta keinoa, ja se vaatii näitä uudistuksia, mitä me ollaan tekemässä. [Välihuutoja]

2.2. Suullinen kysymys kiristyneestä työmarkkinatilanteesta (Olga Oinas-Panuma kesk) Suullinen kysymys SKT 42/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Keskustelu

16.13 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa puhemies! Lentokoneet tankkaavat tällä hetkellä naapurimaissa, kotimaassa tuntuvat tankit tyhjenevän ja tyhjenevän, ja yritykset laittavat oviaan kiinni. Tämä lakkokaaos on kokonaisuutena mennyt liian pitkälle. [Eduskunnasta: Kyllä!] Pieniäkään myönnytyksiä ei tehdä, ei suuntaan eikä toiseen. Eihän tässä ole mitään järkeä. Koko Suomi seisoo tällä hetkellä odottamassa, milloin tämä kinastelu loppuu. Tässä ei ole enää pitkään aikaan oikeastaan ollut kyse mistään muusta kuin arvovaltakiistoista. Teidän uudistuksenne säästöt ovat valuneet jo Kankkulan kaivoon. [Vasemmalta: Näin on!] Tästä touhusta tulee jättilasku meidän veronmaksajille.

Pyydän nyt sekä vasemmiston jarruosastolta että oikeiston taskuliinakerholta, että lopetakaan tämä kaaos ja palatkaa ystävällisesti neuvottelupöytään. Laiha sopu on nimittäin aina parempi kuin lihava riita. Pääministeri Orpo, aiotteko te itse ryhtyä neuvottelemaan, jotta tämä lakkokaaos loppuu, ja miten te pidätte huolta tavallisten ihmisten pärjäämisestä näiden lakkojen aikana?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.15 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin viime perjantainahan olivat palkansaajajärjestöt koolla ja haettiin keinoja saada uudestaan käyntiin Suomen työmarkkinamallin neuvottelut, kaikki sinne mukaan, myös SAK, joka on neuvotteluista lähtenyt pois. Samaan aikaan nyt on aika, milloin aidosti voi vaikuttaa paikallisen sopimisen lainsäädännön sisältöön lausuntokierroksella, [Välihuutoja vasemmalta] mutta kun kuuntelin tätä, niin valitettavasti se jälleen kerran kuulosti siltä, että annetaan periksi niistä keskeisistä uudistuksista, [Vasemmalta: Vähän nöyryyttä! Nöyryytyspeliä!] joita suomalaiset yrittäjät ja suomalainen talouden kasvu kaipaavat, koska se, mitä meiltä halutaan ja mitä toinen puoli — valitettavasti näin on — kutsuu neuvottelemiseksi, on se, että hallitus luopuisi näitten keskeisten uudistusten ytimeistä, ja silloin ne jäisivät taas tekemättä. [Vasemmalta: Ei pidä paikkaansa!] Kyllä on tilaa neuvotella. Kuunnellaan asiantuntijoita, kuunnellaan palkansaajajärjestöjä ja tehdään hyvää lainsäädäntöä, jolla Suomeen saadaan työtä ja hyvinvointia. [Välihuutoja vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

16.16 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne on vakavoitunut ja vakavoitumassa päivä päivältä lisää talouden, työllisyyden, yhteiskuntamme eheyden, yhtenäisyyden ja pahimmillaan yhteiskuntarauhan näkökulmasta. Poteroita kaivetaan yhä syvemmälle. Täältä muun muassa edustaja Zyskowicz välihuutelussaan totesi sinänsä aivan oikein, että totta kai tässä on kysymys demokratiasta, kansanvallasta ja vaaleilla valitun hallituksen toiminnasta — mutta pääministeri Orpo, kun teidät valittiin pääministeriksi, te olette kaikkien suomalaisten pääministeri. [Vasemmalta: Näin on! — Kyllä!] Te edustatte koko Suomea, ja siksi yhteistyön viesti on viesti, jota teidän kannattaisi nyt vakavasti kuulla.

Tätä riitelyä Suomi ei kestä pitkään, ja oma kysymykseni ulottuu nyt vähän yksittäisiä lakiesityksiä ja tätä kevättä kauemmas: Me olemme nyt jo kuulleet puheenvuoroja ay-liikkeen suusta, että ei tämä tähän jää. Työehtosopimusneuvottelut ovat edessä, silloin ollaan

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

sopimuksettomassa tilassa [Krista Kiuru: Kyllä kalliiksi tulee!] ja lakkoiluun on täysi tila ja oikeus, puhumattakaan siitä, että hyvä aie paikallisesta sopimisesta saattaa romuttua, [Puhemies koputtaa] ja tällä voi olla vuosien hinta Suomen talouden kilpailukyvyllä ja yrityksille, joita kyllä tämä maa kipeästi tarvitsee. Kysyn, pääministeri Orpo, teidän pidempää näkyänne: ymmärrätekö te, mihin tämän kevään käänteet ja syvä riita ja yhteiskuntarauhan rikkoonut pahimmillaan johtavat myös Suomen talouden kannalta? Toivon, että mietitte tätä vakavasti. [Krista Kiuru: Erinomainen kysymys!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.17 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eli siis pitäisi antaa periksi niistä uudistuksista, [Välihuutoja] jotka ovat aivan välttämättömiä. Paikallisen sopimisen ytimessä pitäisi antaa periksi siksi, että lakot ovat ylimitoitettuja, niitä kovennetaan koko ajan ja niillä aiheutetaan valtavaa vahinkoa suomalaiselle taloudelle. Lakot ovat ylimitoitettuja verrattuna niihin uudistuksiin. [Antti Kurvinen: Ovat ylimitoitettuja, samaa mieltä!]

Puheenjohtaja Saarikko, arvostan mahdollisuutta puhua siitä visiosta. Todellakin ollaan kaikkien suomalaisten puolella, mutta se vaatii sen, että me saamme taloutemme kuntoon. Talous kestäväälle kasvu-uralle, ihmisille töitä, Suomeen investointeja. Se on se avain tässä, jotta meillä on varaa pistää rahaa koulutukseen, taistella luontokatoa vastaan ja ilmastomuutosta vastaan ja pitää huolta turvallisuudesta. Sellaista Suomea me ollaan rakentamassa, mutta se ei onnistu, jos Suomessa ei ole työpaikkoja. [Välihuutoja] Otetaan vaikka IMF, joka viimeksi sanoi, että Suomi tarvitsee nimenomaan kipeästi uudistuksia työmarkkinoille, ja näillä uudistuksilla on merkittävä vaikutus talouden kasvuun ja työllisyyteen. Siksi näitä tehdään, jotta Suomessa olisi huomenna parempi. [Puhemies koputtaa] Ei se tällä vasemmiston ei-linjalla etene.

Edelleenkin ei saisi tehdä yhtään mitään. Tiedän, että te ette ole samaa mieltä heidän kanssaan siitä, vaan haluatte uudistuksia, mutta jos riitaa jostain hakee, niin se löytyy tuolta. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Arvon edustajat, koetetaan malttaa kuunnella toisiamme, ja koetetaan pysyä niissä minuutin puheenvuoroissa niin hallituksen kuin edustajienkin puolelta, niin että saamme mahtumaan useamman puheenvuoron, koska niin kuin huomaatte, hyvin moni haluaa ääntä tänään käyttää. — Edustaja Honkonen.

16.19 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Onpa melkoinen sotku. Kukahan tämän kaiken siivoaa?” [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei ainaakaan kepu!] Arvoisa pääministeri, tuossa vaalien alla teillä oli tällainen ilmoitus lehdessä, kokoomuksen vaalimainos — ”Onpa melkoinen sotku. Kukahan tämän kaiken siivoaa?” Nyt vaikuttaa siltä, että kun olette käyneet tekemään näitä työelämäuudistuksia, joista, aivan oikein, moni on meidänkin, keskustankin, mielestä tarpeellinen, [Perussuomalaisten ryhmästä: Rusinat pullasta!] niin kylmä totuus näyttää siltä, että te ette ole tiedneet, mikälaiseen kaaokseen Suomi teidän toimienne johdosta tulee ajautumaan. Joukkoliikenne ei välttämättä ensi viikolla kulje. Onko edessä vielä vakavampia seurauksia? Yhteiskunnan perustoiminnot saattavat vaarantua. Ja ulospääsytietä tästä ei ole näkyvissä, puhumattaan siitä hintalapusta, joka tulee suomalaiselle vientiteollisuudelle ja suomalaisille yrityks-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

sille ja työntekijöille, jotka haluaisivat vain käydä töissä. Oletteko tietoinen, mikä hintalap-
pu Suomen taloudelle tulee tästä lakkokaaoksesta, [Puhemies koputtaa] jonka teidän halli-
tuksenne on saanut aikaan? [Keskustan ryhmästä: Paljonko saa maksaa?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kuka ministereistä haluaa vastata? [Antti Kurvi-
nen: Voisiko pääministeri vastata? Pääministeri kantaa vastuun!] — Ministeri Rydman.

16.21 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhe-
mies! Nyt olisi varmaan syytä, että oppositio ensin päättäisi, mitä se oikeastaan haluaa.
Täällä on ensin syyllistetty siitä, että hallitus olisi ryhtynyt työmarkkinaosapuoleksi. Toi-
saalta on syyllistetty, että hallituksen pitäisi ryhtyä neuvottelemaan työmarkkinaosapuol-
ten kanssa, ikään kuin hallitus olisi jokin työmarkkinaosapuoli. [Naurua] Päättäkää nyt,
kumpaa te haluatte.

Sitten seuraava kysymys on se, että täältä on vaadittu, että hallituksen pitäisi ottaa jon-
kinnäköinen oikeudellinen kanta sellaiseen työmarkkinatoimenpiteeseen, joka on menos-
sa oikeussaleihin, ikään kuin me olisimme jokin tuomioistuin. [Vasemmalta: Älkää viisas-
telko!]

Hallitukselle on kyllä selvää, mikä on meidän roolimme. Me teemme lakiesityksiä, jot-
ka tämä sali hyväksyy. Niihin ei tarvitse kysyä lupaa miltään muulta kuin tältä salilta, jon-
ka kansa on valinnut.

Sen sijaan mitä tulee työmarkkinakysymyksiin, ne ovat tietystikin liittojen ja työnanta-
jajärjestöjen välisiä neuvoteltavia asioita, mutta mitä tulee hallituksen politiikkaan, se tar-
koittaa nimenomaisesti sitä, että me annamme lakiesityksiä ja tämä sali hyväksyy. [Väli-
huutoja — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

16.22 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa hallitus, te
olette nyt johtaneet tätä maata pian vuoden. Olen yrittänyt todella olla rakentava, mutta se,
mitä me nyt näemme, on historiallisen suuri velkataakka, sekasorto työmarkkinoilla, li-
sääntyvä lapsiperheköyhyys, osaaajapulan syventyminen ja se, että kansainvälinen media
muistaa Suomesta lähinnä rasismien. Se herättää aika isoa huolta hallituksen arvointiky-
vystä.

Te sanotte, että te teette tämän vahvistaaksenne suomalaista taloutta. Se on tärkeä tavoit-
te, mutta se on hieman epäuskottavaa, koska kaikki, mitä te olette saaneet aikaan, on erit-
tään kalliiksi tuleva työmarkkinariita. Te ette panosta työperäiseen maahanmuuttoon vaan
kasaatte esteitä sille. Te ette tartu vihreään siirtymään. Te ette panosta koulutukseen ja
osaamiseen. Sen sijaan te käytätte aikaa bensapopulismiin, ympäristölle haitallisiin vero-
tukiin, turkistarhaukseen ja tällaisen sekasorron aiheuttamiseen, mikä ei varmasti johda
hyvään lopputulemaan.

Johtajuus on, arvon pääministeri, hukassa. Se on ehkä se kaikkein suurin ongelma, että
kukaan ei enää hallitse tätä tilannetta, johon Suomi on ajautunut. Kysynkin, arvon päämi-
nisteri: eikö suurinta johtajuutta olisi nyt näyttää edes piirun verran nöyryyttä, tuoda aito,
tasapainoisempi linja tähän saliin ja keskusteluun, rakentaa luottamusta ja varmistaa, että
tämä sekasorto pysähtyy nyt ja Suomen talous todella voi vahvistua, yhdessä?

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.23 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, mistä tuosta syytösten vyörystä aloittaisi.

Korjataan nyt ainakin yksi asia sieltä heti ensi alkuun. [Vasemmalta: Nöyryys!] Hallitus panostaa koulutukseen — miljardi euroa tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin sekä peruskoulun kuntoonsaattamiseen — ja otan tästä kiinni siksi, että samaan aikaan, kun me tehdään näitä välttämättömiä uudistuksia, [Krista Kiuru: Koulutuksesta leikataan!] joilla saadaan ihmisille töitä ja työpaikkoja ja investointeja Suomeen, ja samaan aikaan, kun meidän on välttämätöntä huolehtia meidän turvallisuudesta ja valtavasti kasvavista sote-kuluista, me rakennamme myöskin tulevaisuutta.

Hallituksella on strategia, ja hallituksella on visio [Sofia Virta: Se ei toimi!] — se on kokonaisuus, ja se kuulkaa toimii [Välihuutoja] — mutta se velkamäärä, mikä meillä on, on peruja pitkältä ajalta, siitä, että Suomessa ovat nämä rakenneuudistukset jääneet tekemättä, ja siitä, että julkista sektoria on kasvatettu koko ajan uudella ja uudella lainsäädännöllä. Tämä vaatii tarttumista toimeen. Se on hallitukselta johtajuutta ja määrätietoisuutta, että me pidämme kiinni meidän hyvästä ohjelmasta, joka on kokonaisuus.

Nyt minä sanon: Lakkojen pitää loppua. Niillä ei pysty vaikuttamaan hallituksen linjaan. Paikka on neuvotteluissa paikallisesta sopimisesta, täällä työrauhasta, ja heti kaikki takaisin sinne työmarkkinamallineuvotteluihin. Me mennään yksi lakihanke kerrallaan, [Puhemies koputtaa] ja jokaisessa on kolmikantaryhmät. Kyllä tässä on paikka neuvotella, [Puhemies koputtaa] mutta jos ei me anneta periksi, niin sitten sanotaan, että ei neuvotella. [Hanna Sarkkinen: Mitä neuvottelua se on, jos ette ole valmis joustamaan?]

2.3. Suullinen kysymys kiristyneestä työmarkkinatilanteesta (Maria Ohisalo vihr)

Suullinen kysymys SKT 43/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

Keskustelu

16.25 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Suomi on kyllä todella haastavassa tilanteessa. Ilmastokriisi ja luontokato, jotka myös te mainitsitte, etenevät vauhdilla. Euroopassa soditaan, valtio velkaantuu ja talouden suhdanteet heikkenevät. Samaan aikaan te, hallitus, olette toiminnallanne ajaneet työmarkkinat täydelliseen sekasortoon ja umpisolmuun. Te teette ennätysmäisen yksipuoliset työmarkkinauudistukset, te sysäätte yhä useamman yksinhuoltajan ja lapsiperheen köyhyyteen ja viette niiltä suomalaisilta, joilla on jo valmiiksi kaikista vaikeinta, tilanteessa, jossa tarvittaisiin kipeästi epäreiluuden sijaan yhteistyötä, repimisen sijaan sopimista ja vastuunpakoilun sijaan vastuun kantamista. Arvon pääministeri, te voitte yrittää syyttää edellistä hallitusta tai ay-liikettä tai talouden huonoja näkymiä, mutta kyllä se vastuu on nyt teillä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Hyvä pääministeri, miten te korjaatte tämän solmun?

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo. [Välihuutoja — Antti Kurvinen: Paljonko lakot maksaa?]

16.26 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se nyt vain on yksinkertaisesti niin, että se on vastuunkantoa, että tehdään ohjelma, jolla korjataan Suomen suuria vaikeuksia, valtavia vaikeuksia, joihin Suomi on ajautunut. En mielestäni edes kovin kovasti edellistä hallitusta arvostellut, vaikka joskus tekisi mielikin enemmän. [Välihuutoja] Se on vastuunkantoa, että siitä huolimatta, vaikka kuinka paljon vastustatte, me pidetään kiinni siitä strategiasta, jonka me olemme luoneet ja joka on saanut myöskin valtavan määrän kiitosta — se kokonaisnäkemys, miten me Suomea korjataan. Ei meillä ole mitään muuta tietä kuin lähteä tekemään näitä uudistuksia meidän talouteen ja sen kilpailukykyyn, panostaa koulutukseen, huolehtia turvallisuudesta, toteuttaa hyvää hallitusohjelmaa, jonka me olemme tehneet. Se on se, mitä me aiomme tehdä, ja siitä me pidämme kiinni. Me asiallisesti keskustellen viemme meidän lakihankkeita eteenpäin, ja toistan vielä kerran: jokaisesta lakihankkeesta työmarkkinoiden osalta on perustettu kolmikantaiset asiantuntijaryhmät, joissa voi vaikuttaa, mutta viimekätinen vastuu ja päätöksentekovoima on tällä salilla, [Puhemies koputtaa] ja meillä on valmisteluvastuu. [Vasemmalta: Etelärannalla! — Krista Kiuru: Siis elinkeinoelämällä on viimesijainen valmisteluvastuu!] Niistä ytimistä näissä uudistuksissa ei voida perääntyä ja tinkiä, koska ne ovat meidän mielestä välttämättömiä, mutta sisällöstä voidaan aina keskustella. [Välihuutoja]

2.4. Suullinen kysymys kiristyneestä työmarkkinatilanteesta (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 44/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

Keskustelu

16.27 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo, te puhutte johtajuudesta, mutta mitä minä näen, kun katson Suomea tällä hetkellä: johtajuuden totaalisen puutteen — totaalisen puutteen. Te olette maan pääministeri. Siinä asemassa hyvää johtajuutta ei mitata sillä, onnistuuko valtavia ja pitkäaikaisia vahinkoja aiheuttaen runttaamaan läpi oman kantansa hinnalla millä hyvänsä, vaan siinä asemassa, missä te nyt olette, te olette vastuussa koko tästä maasta, yhteisestä hyvästä, niin yrityksistä kuin työntekijöistä, ja teidän vastuullanne on löytää niitä yhteisiä ratkaisuja.

Ammattiyhdistysliike ei ole esittänyt, että mitään ei saa tehdä, [Ben Zyskowitz: Ei, kun pitää peruuttaa uudistukset!] ei ole esitetty, että yhtäkään uudistusta ei saa viedä eteenpäin, vaan neuvotteluprosessia, jotta olisi mahdollista löytää kompromisseja, ja ymmärrystä siitä, että kestävät ratkaisut ovat sellaisia, [Puhemies koputtaa] joissa molempien osapuolten kannat ja edut on huomioitu. [Puhemies koputtaa] Pääministeri Orpo, onko teistä tämänkaltaiseen johtajuuteen? [Eduskunnasta: Ei ole!]

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.29 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun näkemykseni siitä, mitä Suomi tarvitsee ja mihin suuntaan toimia pitää johtaa, on se, että me aidosti pystyttäisiin pitämään koko Suomesta huolta, jokaisesta suomalaisesta huolta, myös heikommista. Se polku ja se tie ja alamäki, johon Suomi on viimeisten 15—20 vuoden aikana ajautunut, on ollut niin vahva alamäki — alijäämät ovat kasvaneet, työllisyys ei ole kehittynyt samalla tavalla kuin muissa maissa, tuottavuus ei ole parantunut, ja me ollaan jääty jälkeen auttamattomasti esimerkiksi Ruotsista, 20 prosenttia viimeisten 15 vuoden aikana bkt:ssä, köyhydty heidän rinnallaan — että me menetetään se hieno suomalainen yhteiskunta, jota me ollaan yhdessä rakennettu, ja se ei museoimalla parane. [Vasemmalta: Johtajuus! — Välihuutoja] Se ei parane sillä, että ei tehdä mitään.

Vielä kerran, vielä kerran: ne uudistukset, mitä hallitus on tekemässä työmarkkinoille, eivät heikennä tavallisen suomalaisen palkansaajan asemaa. [Välihuutoja] Työttömyysturvan porrastaminen on selkeä heikennys. Paikallinen sopiminen parantaa suomalaisen palkansaajan asemaa, ja sitä paitsi meillä on sen jälkeen enemmän palkansaajia, kun yritykset uskaltavat kasvaa, investoida ja palkata ihmisiä [Puhemies koputtaa] ja ihmisillä on töitä ja toimeentuloa. [Puhemies koputtaa] Ei ole mitään muuta kuin työn linja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

16.30 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että pääministerillä on tarve puolustaa hallituksen uudistuksia ja lakihankkeita, mutta totta pitäisi puhua. Paikallisen sopimisen muutokset mahdollistavat joustoa alaspäin palkkauksessa ja työaikajärjestelyissä. Kyse on heikennyksistä tavallisten työntekijöiden palkkaukseen ja työehtoihin. [Vasemmalta: Työehtojen heikennyksistä!] Koko hallituksen vientimallin idea on estää sen kaltaista palkkaohjelmaa kuin mitä viimeksi saatiin aikaiseksi julkiselle sektorille, ja se on suoraa vaikutusta suomalaisten työntekijöiden palkkaukseen. Puhumattakaan niistä muutoksista, mitä te olette tekemässä irtisanomissuojan osalta ja määräaikaissuuksien helpottamiseksi, jotka ovat suoraan heikennyksiä suomalaisten työntekijöiden työehtoihin.

Ja mitä tulee Ruotsiin: Vierailin itse Jussi Saramon kanssa pari viikkoa sitten Ruotsissa. Tavattiin Ruotsin SAK:ta, tavattiin Ruotsin sovittelijainstituutiota, ja kysyttiin heiltä, miksi Ruotsissa on niin paljon vähemmän poliittisia lakkoja kuin täällä. Mikä oli kaikkien ruotsalaisten vastaus? Koska työmarkkinaosapuolten asema on vahva ja myös työnantajapuoli ja poliittiset päätöksentekijät ymmärtävät sen järjestelmän merkityksen. [Markku Eestilä: Olisiko Ruotsissa vähän enemmän rahaa?] Te olette tekemässä täällä päinvastoin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.31 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on totta, että Ruotsissa työmarkkinajärjestöt kykenevät parempaan yhteistyöhön kuin Suomessa. [Timo Heinonen: Siellä on paremmat demarit!] Jos he kykenisivät Suomessa yhtä hyvään yhteistyöhön, niin voitaisiin tehdä näitä uudistuksia yhteisesti siellä, mutta näin ei ole tapahtunut — ei ole tapahtunut työrauhassa, ei ole tapahtunut paikallisessa sopimisessa, ei vuosikymmenien aikana. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Mitä tulee sitten paikalliseen sopimiseen, josta edustaja Andersson kysyi, niin tämä paikallinen sopiminen Suomessa tehdään nyt ja jatkossakin. Se perustuu työehtosopimuksiin, ja työehtosopimuksia kun tehdään, niin siellä on kaksi eri osapuolta. Työntekijät voivat vaikuttaa siihen, mistä asioista voidaan paikallisesti sopia, ja työntekijät voivat vaikuttaa siihen, sovitaanko niistä asioista paikallisesti, joihinka TESillä on annettu mahdollisuus. Eivät he lähde niitä tekemään, jos he eivät katso, että se on heidän etunsa mukaista, joko niin, että he itse siitä hyötyvät välittömästi tai että se turvaa heidän työpaikkansa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.33 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy nyt korjata ensimmäinen virhe tuosta puheenvuorosta: Paikallista sopimista on ollut 90-luvun lopulta lähtien Suomessa, ja se on suurimpia työmarkkinauudistuksia tässä viime vuosikymmeninä. Täällä yritetään vähätellä koko ajan, että täällä ei muka ole tehty mitään. Täällä on tehty aika monia työmarkkinauudistuksia ja monia työläinsäädäntöuudistuksia vuosikymmenten aikana. Se on tosiasia.

Jos tähän tilanteeseen katsotaan, niin erilaisia kriisejä tässä vuosikymmenten aikana on ollut, ja aina kun on näin iso kriisi kuin mikä nyt tällä hetkellä on, jopa kaaos, niin aina näitten kriisien yhteydessä osapuolet ovat taustalla koko ajan neuvotelleet ja yrittäneet löytää polkuja näistä kriiseistä ulos. Nyt sellaista ei ole tässä tekeillä ollenkaan. Kysymykseni kuuluukin: onko valtiosihteeri Nykäsellä työkaluja avata tätä kriisiä, vai tarvitseeko hän lisää työkaluja, valtakunnansovittelijaa tai muita henkilöitä, joilla tätä kriisiä ja näitä solmuja voidaan avata? Tämä juntaaminen tässä yhdessä asennossa ja todistelu, että me vain noudatamme hallitusohjelmaa... [Puhemies koputtaa] Nyt pitäisi hakea ratkaisuja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Työministeri Satonen.

16.34 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on totta, että järjestäytyneessä kentässä on tehty paikallista sopimista ja siellä on saavutettu hyviä tuloksia. Nyt niitä hyviä tuloksia saavutetaan jatkossa myös järjestäytymättömässä kentässä, ja se tuo meille paljon etuja.

Mitä sitten Nykäsen rooliin tässä tulee, niin hän käy nyt yksitellen läpi ne tahot, jotka osallistuivat silloin näihin kaksikantaisiin neuvotteluihin vientimallista, ennen kuin SAK niistä lähti. Hän käy ne yksitellen läpi. Tilannehan on sellainen, että työnantajapuoli on valmis näihin neuvotteluihin, Akava on valmis näihin neuvotteluihin, STTK on valmis näihin neuvotteluihin. Ainoastaan SAK ei ole valmis näihin neuvotteluihin, ja SAK:n ehto on se, että se haluaa neuvotella muistakin asioista kuin tästä vientivetoisesta palkkamallista. Kuten täällä pääministeri on monta kertaa jo sanonut, paikallisen sopimisen lausuntokierros on käynnissä ja hallituksen esitys päätetään sen lausuntokierroksen jälkeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

16.35 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpo ja ministeri Satonen, te vetoatte koko ajan Ruotsiin. Ruotsissahan todella se hajautettu järjestelmä kriisiytyi ja tilalle luotiin uusi, keskitetympi järjestelmä, jossa työntekijöillä on vahvempi asema ja jossa ammattiliitot neuvottelevat aina kaikesta, mikä työ-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

elämään liittyy. Te olette tekemässä nyt päinvastaista. Muistetaan 2016: meillä oli jo Suomessa yhteinen näkemys siitä, minkälainen paikallisen sopimisen lisääminen täällä tehdään, mutta Suomen Yrittäjien annettiin kaataa se. Te jatkatte nyt sillä samalla linjalla. Kun te uudistatte työelämää, te loittonette pohjoismaisesta, nykyaikaisesta järjestelmästä ja menette sinne 1920-luvun järjestelmään. [Jani Mäkelä: Se oli 30-luku!] Teidän uudistamistanne pitäisi kutsua vanhentamiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeri Purra sanoi, että lakot kohdistuvat mittattoman pieniin, kärpäsien kokoisiin asioihin. Kuinka jääräpäinen pitää olla, että kärpäsien kokoisella asialla ajaa tämän maan polvilleen ja koko työmarkkinan kaaokseen? Miksi te ette ole neuvottelemassa, jos asiat ovat kerran kärpäsien kokoisia? Välillä te vähättelette, välillä te liioittelette. [Puhemies koputtaa] Yhtenäistä on vain se, että te ette halua neuvotella ja te ette johda.

Arvoisa rouva puhemies! Kysyn pääministeriltä: [Puhemies koputtaa] Miksi te olette valmis näin rajuihin toimiin? Miksi te ette ota johtajuutta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

16.37 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ne uudistukset, jotka tehdään, eivät ole niin dramaattisia kuin osa ay-liikkeestä antaa ymmärtää, saatikka te. Ne eivät ole niin dramaattisia, mutta niillä on erittäin suuri merkitys Suomen tulevaisuudenuskoon ja talouden kasvuun. [Eduskunnasta: Vaikkei VM pystykään arvioimaan!] Näistä voi ja pystyy neuvottelemaan tässä demokraattisessa prosessissa. Näin se nyt vain menee. [Jenna Simula: Ei kelpaa SAK:lle!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saarikko.

16.37 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mainitsitte, pääministeri, jossakin näistä puheenvuoroistanne siihen tyyliin, että nyt pitäisi toisen osapuolen lopettaa tämä riitely. Mutta riitaan tarvitaan kyllä aina kaksi osapuolta.

Minä olen täysin teidän tavoitteenne takana siinä, että Suomi tarvitsee lisää työpaikkoja ja työllisyyttä, ja tämän kuluneen vuoden aikana kehitys Suomessa on kulkenut valitettavasti päinvastaiseen suuntaan. Näiden lakkojen seurauksena tuo alamäki työpaikoissa jatkuu. [Ben Zyskowitz: Oikein!] Ei tarvitse peruuttaa kaikista uudistuksista, ei suinkaan. On kaukana siitä, jos vain istuisi samaan neuvottelupöytään. Te itsekkin tiedätte, että työmarkkinauudistustenne joukossa on esityksiä, joiden todelliset vaikutukset työllisyydelle ja taloudelle eivät ole merkittäviä, vaan ne ovat pikemminkin periaatteellisia. Siksi se ajatus, joka oli edustaja Oinas-Panumankin puheenvuorossa, että tässä on kysymyksessä enemmän arvovaltojen taisto, ei ole kaukaa haettu ajatus.

Toistan kysymyksen, jota keskusta on täällä nyt useampaan otteeseen nostanut esiin viitaten Suomen talouteen ja työllisyyteen: miten paljon arvelette tämän lakkoikevään maksavan suomalaisille työpaikkoina, euroina ja yhteiskuntarauhana, ja milloin tämä loppuu? [Keskustan ryhmästä: Paljonko tämä maksaa? — Ben Zyskowitz: Kysykää Riku Aallolta Hakaniemestä! Hehän lakkoilevat, ei hallitus lakkoile!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo — vai ministeri Rydman?

16.39 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on viitattu Ruotsiin. Keskustelin aivan hiljattain erään keskeisen Ruotsin elinkeinoelämän vaikuttajan kanssa, joka ylisti oman maansa ammattiyhdistysliikettä. [Vasemmalta: Paljonko maksaa?] He ovat pystyneet hyvin sopimaan asioista, ja hän nimenomaisesti kehui sitä, että ruotsalainen ammattiyhdistysliike ymmärtää, että työnantajan ja työntekijän etu ei ole ristiriidassa, [Välihuutoja] vaan nimenomaisesti on näin, että kun meillä on menestyviä yrityksiä, meillä on hyvinvoivia työntekijöitä.

Arvoisa edustaja, te kysyitte siitä, paljonko tämä maksaa. Toivottavasti kysytte myös, paljonko on maksanut se, että Suomessa on kestänyt vuosikymmeniä tehdä ne uudistukset, jotka Ruotsissa, Saksassa ja kaikissa keskeisissä verrokkimaissamme on jo tehty. [Välihuutoja] Se on maksanut meille todella paljon, ja kaikki, jotka ovat hallitusvastuuta kantaneet, kantavat siitä osan vastuusta. Tämän hallituksen on viimeistään aika tehdä ne uudistukset, jotka kaikilta aiemmilta hallituksilta ovat jääneet tekemättä. Se on ainut tapa kuroa umpeen se kuilu, joka meillä on keskeisiin verrokkimaihimme jo päässyt muodostumaan. [Vasemmalta: Tuo ei muutu todeksi, vaikka sitä kuinka toistatte!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

16.40 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme eduskunnan kyselytunnilla, jossa tyypillisesti tapana on, että kansanedustajat kysyvät ja ministerit vastaavat, ei päinvastoin. — Olen elätellyt toiveita, että kovista puheistaan huolimatta hallitus toimisi vastuullisesti taustalla, etsisi yhteistä maaperää ja hakisi sovintoa. Se olisi koko yhteiskunnan etu. Pääministeri Orpo, te olette kuitenkin valinneet erittäin poikkeuksellisen toimintatavan. Luottamuksen rakentamisen sijaan sitä rikotaan, sopimisen sijaan haetaan selkävoittoja. Itsekin ajattelen, että työmarkkinoita kannattaa uudistaa, mutta uudistusten pitäisi olla tasapainoisia, reiluja ja kestäviä. Mitään näistä ei ole nyt näköpiirissä tässä sekasortoisessa tilanteessa.

Hallitus ei voi paeta vastuutaan näistä seurauksista, joita tämä valittu toimintatapa on aiheuttanut, ja kuten täällä on todettu, arvovaltataisteluiden sijaan nyt kaivattaisiin ratkaisuja: [Vasemmalta: Johtajuutta!] niiden vahingollisimpien uudistusten tai heikennysten perumista, tarpeellisten uudistusten kehittämistä yhdessä ja tasapainon hakemista myös työntekijöiden näkökulmia huomioimalla. Olen kuitenkin kiinnittänyt huomiota, että puheenvuoroissanne te rinnastatte neuvottelemisen periksiantamiseen. [Vasemmalta: Käsittämättömyyttä!] Minusta se on erikoinen näkökulma tämän maan pääministeriltä, [Puhemies koputtaa] ja kysynkin teiltä, pääministeri Orpo: [Puhemies: Aika! — Jani Mäkelä: Pitkä minuutti, puolitoista minuuttia!] Onko teillä johtajuutta, neuvotteluhallukkuutta ja neuvottelukykä? Onko neuvottelemisen konsepti teille tuttu? [Antti Kurvinen: Kertokaa, paljonko maksaa! Hintalappu!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.41 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että kysyitte tätä. — Siis kun olen puhunut periksiantamisesta tai -antamattomuudesta, niin sil-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

loin viittaan näitten uudistusten ytimeen, mistä saadaan se vaikutus, jolla aidosti uusia työpaikkoja ja kasvua saadaan aikaan. Mutta koko ajan on käyty neuvotteluja. Jokaisesta la-kihankkeesta on kolmikantaiset työryhmät, joissa on voinut neuvotella ja tuoda näkemyksiään esiin ja joiden pohjalta hallitus laatii esityksensä. [Välihuutoja] Ja on ollut vaikutuksia.

Kyllä se nyt vain niin on, että nämä lakot ovat ylimitoitettuja. Ne on suunnattu niin, että muutamilla tuhansilla pysäytetään koko Suomen vienti ja tuonti. [Vasemmalta: Mitä aiotte tehdä?] Satojen miljoonien vahingot Suomelle. Ja sillä on vain yksi ainut tarkoitus, se, mitä tekin haluatte: että me jätettäisiin taas kerran nämä uudistukset tekemättä. [Vasemmalta: Eikö silloin kannattaisi neuvotella?] Taas kerran uudistukset tekemättä. Sitä Hakaniemi haluaa, ja siellä takana lymyilevä SDP:n ryhmä. Sitä samaa te haluatte, että me jätetään ne tekemättä. [Välihuutoja]

Tässä ei ole kysymys, hyvät ystävät ja toverit, arvovallasta. [Puhemies koputtaa] Kyse on Suomen tulevaisuudesta, meidän lapsista, nuorista ja vanhuksista, joista haluan, että pidetään huolta vielä ensi vuosikymmenelläkin ja seuraavalla, ja siksi me tarvitaan näitä uudistuksia, ja me tarvitaan myöskin tulevaisuudenuskoa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

16.43 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri, kun teitä kuuntelee, niin jää kysymään, yrittekö te edes olla koko tämän maan pääministeri. [Vasemmalta: Ei! — Juuri näin! — Ette yritä näköjään!] Syyttelette aina toisia. Ette koskaan löydä mitään vikaa työnantajan toimista, joilta ovat tulleet nyt nämä todennäköisesti laittomat toimet, ja palkansaajia, joihin te olette kohdistamassa historialliset heikennykset, tuomitsette. Tälläkin kyselytunnilla olette vain tuominneet heidät. Eihän tässä ole enää epäselvyyttä siitä, oletteko te puolenne valinnut. Taitaa olla kysymys siitä, että teillä ei ole lupaa sopia tästä asiasta, [Naurua perussuomalaisten ryhmästä] koska, arvoisa pääministeri, teidän oma työministerinnekin myönsi, että eräiltä osin nämä vastaantulot ovat merkittäviä. Sieltä on tehty merkittävä vastaantulo, joka olisi sovittavissa, [Timo Heinen: Ei enää kellokaan käy näissä puheissa!] ja mikä tahansa muu hallitus olisi tämän jo sopinut. Arvoisa pääministeri, kertokaa: miksi teidän käsityksenne neuvottelemisesta ja sopimisesta ei vastaa sitä, joka kaikilla aikaisemmilla pääministereillä on ollut? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.45 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me menemme aivan takuuvarmasti demokraattisen prosessin mukaan näitten uudistusten kanssa eteenpäin ja otamme huomioon, niin kuin on otettu tähänkin asti, nämä asiantuntijoiden, eri tahojen ottamat arviot. [Vasemmalta: Miltä osin? Ei miltään osin!]

Mutta, edustaja Lindtman, kun te nyt siinä kerrotte ja neuvotte, miten asiat otetaan hal-
tuun, niin voisitteko joskus kertoa sen oman vaihtoehtonne, sen oman vaihtoehtonne? [Välihuutoja] Te piilottelette niitä omia työllisyystoimianne, koska ne ovat luultavasti negatiiv-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

visia. Te sanotte ”ei” kaikille uudistuksille, kaikille säästöille. [Välihuutoja vasemmalta] Kaikille uudistuksille pitäisi olla vaihtoehto. Siksi teidän kanssanne on vaikea löytää yhteistä ymmärrystä, kun teillä ei ole omaa näkemystä näihin asioihin.

Hallituksella on yhteinen linja, joka on muodostettu pitkien neuvottelujen jälkeen ja joka perustuu asiantuntijoiden arvioihin, lukuisiin vaikutusarvioihin, ja jolla haetaan talouteen kasvua, työllisyyttä ja parempaa tulevaisuutta, kestäväää kasvua. Me toteutamme sitä ohjelmaa, koska sillä me uskomme, että koko Suomi voi paremmin ja jokaisesta suomalaisesta voidaan pitää täällä huolta, että meillä on peruskoulu, missä meidän lapset saavat hyvän koulutuksen, ja että voi luottaa siihen, että ne omat vanhukset siellä kotona hoidetaan. [Puhemies koputtaa] Se ei onnistu, jos ei meillä ole korkeampi työllisyys, jos ei meillä ole investointeja ja jos ei meillä ole menestyviä yrityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

16.46 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri, teille on tarjottu vaihtoehtoja kerta toisensa jälkeen. Marraskuussa esitimme kättä päälle-sopimusta, porkkanaa molemmille osapuolille. Tammikuussa esitimme teille sovittelijaa. Välikysymyskeskustelussa esittelimme teille kuuden kohdan vaihtoehtoisen ohjelman, aito sovinnon sopimus, pohjoismainen malli. [Ben Zyskowicz: Missäs teidän työllisyysvaikutuslaskelmat ovat?] Yksityiskohta: puututaan aidosti pitkiin sairaslomiin, ei sakoteta sairaudesta. Saadaan VM:nkin laskelman mukaan todellisia vaikutuksia. Vaihtoehtoja on esitetty. Itse asiassa kaikki oppositiopuolueet ovat esittäneet, ja palkansaajat ovat esittäneet, ja mikä on ollut hallituksen vastaus? Ei, ei, ja vielä kerran ei.

Kun te nyt kauhistelette tämän tilanteen kustannuksia, joista minäkin olen huolissani, niin, arvoisa pääministeri, kun kerran nämä vaikutukset ovat näin suuret, eikö tämä kannattaisi nyt sopia alta pois? [Jani Mäkelä: On taas se minuutti saavutettu! — Perussuomalaisten ryhmästä: Aika! — Puhemies koputtaa] Sopimisessa ei ole kyse siitä, että luovutetaan. Kysymys on siitä, että kun sovinnon sopimus löytyy, ei siinä kukaan kasvojaan menetä mutta kaikki suomalaiset voittavat. Pääministeri, haluatteko, että kaikki suomalaiset voittavat?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.48 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Vielä kerran, arvoisa puhemies: Todellakin me haluamme, että kaikki suomalaiset voittavat ja että Suomi saadaan jaloilleen, jotta velkaantuminen saadaan taittumaan, ja että meillä on hyvä tulevaisuus täällä. Sitähän me halutaan.

Nyt kuvailitte näitä eri käsienojennuksia sieltä suunnalta, mutta kun ne ojennukset ovat olleet niin kovin hentoisia. Niissä keinovalikoimissa ei ole työllisyysvaikutuksia, ja jos on, niin ne ovat yleensä olleet negatiivisia. [Välihuutoja] Pitää olla todellisia ehdotuksia, jotka tuovat Suomeen 100 000 uutta työpaikkaa, niin kuin hallituksen uudistuksella haetaan. Me tarvitaan ne 100 000 uutta työpaikkaa, jotta me saadaan talous kääntymään kasvuun. Pitää olla todellisia vaihtoehtoja ja todellisia ehdotuksia.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Ja kyllä on keskustelemisen ja neuvottelemisen varaa, vaikka te kuinka väitätte muuta — on. Nyt taas kerran vetoamus: Kaikkien järjestöjen pitäisi palata neuvottelemaan palkkamallista, Suomen työmarkkinamallista, koska jos me saadaan se sopimusperusteisena, me voidaan pitää huolta siitä, että työvoimapula-aloille löytyy erillisiä ratkaisuja tai että naisvaltaisille julkisen sektorin aloille ei synny palkkaongelmaa. [Puhemies koputtaa] On todella tärkeää, että kaikki palaisivat sinne. Kyllä tässä tilaa neuvotella on. [Ben Zyskowitz: Onko Lindtman löytänyt jo ne työllisyysvaikutukset?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka.

16.49 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt kysyttiin, mikä on sosiaalidemokraattien ja edellisen hallituksen perintö työllisyystoimissa, niin muistuttaisin teitä, että te olette perineet Suomen mittaushistorian korkeimman työllisyysasteen. [Välihuutoja — Antti Kurvinen: Tämä pitää paikkansa!] Ja te täällä paasatte siitä, miten aiotte ja toivotte ja uskotte saavanne työpaikkoja. Te olette yli 20 000 työpaikkaa jo menettäneet siitä teidän perinnöstänne. Joten toivoisin sen verran nöyryyttä. Varsinkin kun teidän näissä malleissanne usein työllisyysvaikutukset ovat joko nolla tai sitten ne pienevät päivä päivältä, että teillä olisi hiukan nöyryyttä ymmärtää sitä, millä tavoin työllisyyttä voitaisiin aidosti parantaa.

Leikkaukset eivät paranna työllisyyttä. Meillä on kokemusta siitä, että paremmilla työvoimapalveluilla ja muun muassa kaikilla niillä suojaosilla ja tuilla olemme onnistuneet osallistamaan ihmisiä työmarkkinoille, niitäkin, jotka vaikeasti työllistyvät. Ne ovat juuri niitä, jotka te olette leikkaamassa pois. Te haluatte, että ihmiset ovat joko koko-aikatyössä tai kokonaan poissa, [Puhemies koputtaa] kun modernissa työelämässä aika monet tekevät osa-aikatyötä ja pätkätyötä.

Joten ymmärtäkää tulla neuvottelupöytään. [Puhemies koputtaa] Missä on teidän johtajuutenne? [Ben Zyskowitz: Missä on teidän salatut työllisyysvaikutukset, edustaja Harakka?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Työministeri Satonen.

16.50 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puhuja oli entinen työministeri, joten hän tietää yhtä hyvin kuin minäkin, mitä me olemme perineet, ja me olemme perineet Pohjoismaiden alhaisimman työllisyysasteen. [Välihuutoja] Se on juuri se ratkaiseva asia, minkä takia meidän pitää lisää työpaikkoja saada, jotta me voidaan pelastaa tämä hyvinvointiyhteiskunta ja sen rahoitus. Tällä hetkellä joka kahdeksas euro, jonka valtio käyttää, on lainattua rahaa. Tämä tie on hyvin pian käyty loppuun, ja sen takia nämä uudistukset ovat täysin välttämättömiä. Totta kai.

Sitten kun sanotaan, että näillä ei ole mitään työllisyysvaikutusta: Täällä on juuri tälläkin viikolla käsitelty työttömyysturvauudistusta, jolla on 40 000:n työllisyysvaikutus. Täällä on käsitelty aikuiskoulutustuen poistamista, jolla on 10 000:n työllisyysvaikutus. Se, mikä näitä molempia yhdistää, on se, että te, vasemmisto-oppositio, vastustatte niitä molempia, vaikka puolet hallituksen työllisyystavoitteesta niillä asioilla ratkaistaan. [Timo Harakka: Te olette 20 000 perässä!]

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

2.5. Suullinen kysymys kiristyneestä työmarkkinatilanteesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 45/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.51 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Nämä uudistukset, joita tarvitaan, ovat hyviä. Sen tiedän yrittäjänä. Mutta tällä hetkellä talous on syöksykierteessä: 30 000 työtöntä lisää. Teidän tavoitteenne oli saada 100 000 lisää ja säästää sillä kaksi miljardia euroa. Se ei tule toteutumaan. Se on ihan selvä. Nyt kun te joudutte säästämään kolme miljardia ja sen lisäksi vielä tämän kaksi miljardia, talous menee entistä enemmän lamaan.

Kun kuuntelee tätä porukkaa täällä, kollegoita, niin tietää, että tästä ei ikinä synny sopua. Se on ihan selvä asia. Se on ihan selvä asia, että tästä ei synny sopua. Mitäköhän ihmiset ajattelevat, jotka katsovat tätä tv-lähetystä tai istuvat täällä ja kuuntelevat meidän riitelevän täällä, kun koko Suomi seisoo? Eihän tässä ole mitään järkeä. [Antti Kurvinen: Kannattaisi Orpon kuunnella!]

En ala pyytämään pääministerin vastuuta, kun hän on jo kertaalleen tai kymmenen kertaa sanonut, että hän ei tule neuvottelemaan näistä asioista. [Puhemies koputtaa] Mutta pyydän pääministeriä ottamaan huomioon sen, että asettakaa sovittelija. [Antti Lindtman: Juuri näin!] Täällä on yksi ihminen Suomessa, joka pystyy tämän sovitteluun. Hän on ex-presidentti Sauli Niinistö. Pyytäkää häntä sovittelijaksi. [Ben Zyskowicz: Ehdotan Hjällistä sovittelijaksi!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.53 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En ota kantaa nyt yksittäiseen ehdotukseen sovittelijasta. [Krista Kiuru: No sitä teiltä kysyttiin, että kelpaako!] Tällä hetkellä tätä kartoitusta tekee valtiosihteerini Nykänen.

Tässä on nyt hyvä ymmärtää, mistä tässä asiassa on kyse. Eli kaikki ne ehdotukset, jotka tässä ovat tulleet, ovat ne tulleet sitten oppositiolta tai ovat ne tulleet ay-liikkeeltä, ja vaikka siellä on pieniä vastaantuloja, ovat vaikutuksiltaan sellaisia, että ne johtaisivat siihen, että näillä hallituksen uudistuksilla ei ole yhtä suurta merkitystä kuin niillä on tavoiteltu. Kun me olemme siinä tilanteessa, että me joudumme kehysriihessä tekemään lisää säästötoimia, niin jos me ei edes näitä uudistuksia vietäisi läpi, jotka me nyt olemme tekemässä, meillä olisi entistä enemmän vieläkin vaikeampia päätöksiä edessä. Eli on täysin johdonmukaista viedä nämä nyt läpi.

2.6. Suullinen kysymys kiristyneestä työmarkkinatilanteesta (Susanne Päivärinta kok)

Suullinen kysymys SKT 46/2024 vp

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivärinta.

Keskustelu

16.54 **Susanne Päivärinta kok:** Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolestunut tästä tilanteesta, johon SAK on poliittisilla lakoillaan Suomen ajanut vastustaessaan hallituksen tekemiä uudistuksia, vastustaessaan niitä uudistuksia, jotka tässä maassa olisi pitänyt tehdä jo kymmeniä vuosia sitten. Nyt ovat satamat kiinni, vienti kiinni, tuonti kiinni kaksi viikkoa — kaksi viikkoa. Aivan suhteetonta — aivan suhteetonta. Näistä suhteettomista poliittisista lakoista kärsii nyt koko Suomi: suomalaiset palkansaajat ja suomalaiset yritykset. [Eduskunnasta: Kukahan tämän sotkun siivoaa?]

Minä luulin ja luulen edelleen, että jokaiselle tässä salissa pitäisi jo olla selvää, minkälaisissa pohjamudissa Suomen julkinen talous kyntää, mutta se ei näköjään ole. [Antti Kurvinen: Te pahennatte tilannetta, tilanne pahenee!] Se ei näköjään ole. Kuusitoista menetettyä kasvun vuotta, ja juuri sen takia meidän on nyt tehtävä nämä työmarkkinauudistukset, ja ne tehdään. On se kumma, jos ruotsalaiset ja tanskalaiset ovat onnistuneet siinä mutta me emme yhdessä onnistuisi Suomessa. [Puhemies koputtaa]

Kysynkin nyt valtiovarainministeri Purralta: mikä on teidän arvionne poliittisten lakkojen hintalapusta Suomen kansantaloudelle [Puhemies koputtaa] ja myös muista haitoista koko Suomelle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

16.56 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajan arvio tästä kokonaisuudesta ja sen vaikeudesta Suomenmaalle on juuri oikea. Se, että meidän oleelliset vertailumaat ovat kyenneet tekemään vastaavia uudistuksia, ja se, että niissä velkasuhde ja alijäämät ovat jotain aivan muuta luokkaa, kertoo jostakin. [Timo Harakka: Ja maahanmuutto!] Tästä on puhuttu täällä tänäänkin, moneen kertaan pääministeri on saanut vastata käytännössä samoihin kysymyksiin. [Jussi Saramo: Ei se muutu toiseksi toistamalla!] Tämä hallitus aikoo viedä näitä uudistuksia läpi. Meidän hallitusohjelmassa on kirjattu tavoitteet niin velkasuhteesta kuin työllisyyden kasvattamisesta.

Se, mikä oppositiolla kysymyksissään jatkuvasti unohtuu, on, että kysymys on rakenteellisista uudistuksista. Sen lisäksi meillä on tällä hetkellä taloudessa suhdanne, joka ei ole helppo, mutta näitä uudistuksia tehdään paljon pidemmälle kuin yhteen talouden sykliin.

Kustannuksia kokonaisuudessaan on hyvin vaikea arvioida, ne koostuvat niin monesta suunnasta. Ehkä suurin kustannus syntyy tällä hetkellä siitä, että esimerkiksi tehtaita joudutaan sulkemaan, yksiköitä suljetaan, menetetään työpaikkoja, menetetään työllisyyttä. [Puhemies koputtaa — Petri Honkonen: Paljonko lisäleikkauksia joudutaan tekemään?] Tästä syntyy valtavia kustannuksia kansantaloudelle ja inhimillistä hätää työntekijöille ja monille perheille. [Krista Kiuru: Siinä puhuu ex-työväenpuolueen puheenjohtaja!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

16.57 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on nyt siinä tilanteessa, että meitä vahingoitetaan sisältä päin. Ei tarvita ulkopuolista uhkaa pysäyttämään meidän satamia. Tämä hallitus on ensimmäinen, joka ei aja yksipuolisesti kenenkään etujärjestön, [Naurua] ammattiliiton tai yrittäjien etua, vaan Suomen ja suomalaisten asiaa. Tämä hallitus ei luovuta uudistuksista julkisen paineen alla, kuten edelliset. Kyse ei ole arvovallasta, vaan demokratiasta ja Suomen tulevaisuudesta. [Välihuutoja] Ketkä näistä lakoista kärsivät? Työnantajat, viattomat työntekijät, kolmannet osapuolet, joilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa työtaistelun syyhyn. [Kokoomuksen ryhmästä: Ja demarit nauraa!] Miten ne ihmiset, jotka eivät halua osallistua näihin lakkoihin?

Me olemme pieni, avoin, haavoittuva markkina-alue, ja meidän pitää pysyä kilpailussa mukana. Eurooppalaisessa lainsäädännössä poliittisiin työtaisteluihin suhtaudutaan kielteisemmin kuin Suomessa. [Puhemies koputtaa] Ruotsi, Norja, Tanska ovat pääsääntöisesti pitäneet hyväksyttävänä vain kestoaltaan lyhyitä poliittisia lakkoja. [Vasemmalta: Aika!] Eikö niin, arvoisa pääministeri, [Puhemies koputtaa] että jotta Suomen kilpailukyky saadaan palautettua, on perusteltua, että poliittisia lakkoja koskevat edellytykset vastaavat keskeisiä kilpailijamaita?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kuka ministereistä vastaa? — Ministeri Satonen.

16.59 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varmaan kaikille on tullut tämän prosessin aikana jo selväksi, että me tarvitaan pelisäännöt poliittisille lakoille. Ne pelisäännöt ovat nyt täällä tämän eduskunnan käsittelyssä, ja eduskunta on se elin Suomessa, joka laeista tekee päätökset. Luotan siihen, että tämä eduskunta pystyy ne päätökset tekemään.

Sillä tavalla tämä kysymys oli erinomainen, että näitten lakkojen vaikutukset ulottuvat todella monille sellaisille pienyrityksille ja niiden työntekijöille, joilla ei ole mitään osaa eikä arpaa tämän riidan kanssa. [Eduskunnasta: Eikö kannattaisi sopia?] Se tulee todennäköisesti johtamaan myös siihen, että me tullaan menettämään joitakin investointeja, koska tämä antaa niin huonon investointiympäristökuvan Suomesta. Ja viime kädessä me kaikki suomalaiset tullaan maksamaan sitä, että nämä lakot ovat näin mittavia. Tämä pitäisi nyt ymmärtää, että tämä ase, mitä nyt käytetään, on kohtuuton. [Antti Kurvinen: Hallituksella on raskas vastuu tästä! — Vasemmalta: Olisiko pitänyt miettiä vähän aikaisemmin?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

17.00 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tähän alkuun todeta, että vaikka minäkin pidän näitä lakkoja kohtuuttomina ja ylimitoitettuina, niin minusta ei ole sopivaa, että Venäjä ja SAK rinnastetaan täällä toisiinsa. [Eduskunnasta: Juuri näin! — Persuilla ei ole mitään makua!]

Lakot ovat kohtuuttomia Suomen kansantaloudelle. Taustallahan on monia hallituksen uudistuksia, jotka ovat ihan kannatettavia. Keskusta tukee niitä. Mutta me kaikki tiedämme, että siellä olisi varmasti sellaisia elementtejä, joita käyttäen voitaisiin saada tätä solmua avattua. Suomalaiset eivät ole nyt kiinnostuneita yksityiskohdista. Heitä huolettaa tämä lakkokaaos, ja he haluavat, että se loppuu. He kaipaavat nyt johtajuutta, eivät sellaista johtajaa, joka syyttää tämän hetken ongelmista edeltäjiä, vaan sellaista johtajuutta, jossa näytetään suunta suomalaisille ja aletaan ratkomaan ongelmia ja aukaistaan tämä solmu.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Arvoisa pääministeri, jos hallitus ei kykene aukaisemaan tätä solmua, kuka sen tekee? [Sheikki Laakso: Ei ainakaan keskusta!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

17.01 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän siis koko ajan, syksystä lähtien, on tehty töitä, että näitä solmuja ratkotaan ja eteenpäin päästään. On ihan varma, että koko ajan keskusteluja käydään. Nytkin valtiosihteeri Nykänen käy tällä hetkellä keskustelut kaikkien järjestöjen kanssa, ja kartoitetaan niitä asioita, mitä siellä eri tahoilla on mielissä. Ministeri Satonen on ollut erittäin aktiivisesti yhteyksissä kaikkiin osapuoliin, samoin allekirjoittanut ja monet muut. Koko ajan käydään keskustelua, ja jos jostain se järkevä ratkaisu löytyy, niin niin tehdään.

Mutta edelleen toistan, että sitä hallitusohjelman kirjausten ydintä, jossa ovat ne uudistuksen tärkeimmät osiot — joihin toivon myöskin edustaja Lohen viittaavan, kun sanoitte, että tuette niitä — ei kuitenkaan voi murtaa, koska silloin hallitusohjelman koko ajatukselta häviää pohja pois. Nyt vain sattuu olemaan niin, että juuri ne samat kohdat ovat ne, jotka SAK haluaa murtaa, ja SAK käy taistoon yhdessä monien muiden tahojen kanssa hallituksen politiikkaa vastaan yleensä. [Välihuutoja vasemmalta] Kun kuunteli keskustelua ja kommentteja lakkoilijoilta, niin siellä lueteltiin kaikki hallituksen ohjelman keskeiset asiat. Ei tässä ollut edes kysymys enää pelkästään työmarkkinauudistuksista, vaan siitä, että hallituksen politiikka ei maistu. Siitä tässä on kyse. Hallituksen politiikka ei maistu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä vaiheessa esitän kainon toiveen seuraavaa kyselytuntia varten, että pysytään siinä minuutissa, niin on helpompi myös hallita sitä, että eri puolueet saavat tasapuolisesti puheenvuoroja.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 13/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto. Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 13.3.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Piritta Rantanen on edustaja Pinja Perholehdon kannattamana ehdottanut, että asia pannaan pöydälle tiistaina 19.3.2024 pidettävään täysistuntoon. Lisäksi keskustelussa edustaja Anne Rintamäki on edustaja Pia Sillanpään kannattamana ehdot-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

tanut, että asia pannaan pöydälle torstaina 14.3.2024 pidettävään toiseen täysistuntoon. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Anne Rintamäen ehdotus ”jaa”, Piritta Rantasen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 98, ei 48; poissa 53 (äänestys 1).

Asia pantiin pöydälle tänään 14.3.2024 pidettävään toiseen täysistuntoon.

4. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2022

Kertomus K 11/2023 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 1/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 1/2024 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Pyydän, että ne edustajat, jotka keskustelevat keskenään, siirtyvät salin ulkopuolelle, niin täällä kuulee seuraavaa puhujaa, joka on edustaja Vestman.

Keskustelu

17.05 Heikki Vestman kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis perustuslakivaliokunnan mietintö eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta vuodelta 22, ja esittelen mietinnön. Mietintö on siis yksimielinen.

Muille valiokunnille varattiin tilaisuus antaa lausunto kertomuksesta. [Hälinää — Koputusta salista] Sivistysvaliokunta antoi perustuslakivaliokunnalle lausunnon, jossa kiinnitettiin huomiota muun muassa kertomuksessa kuvattuihin perusopetuksen opiskeluympäristön ja päätöksenteon puutteisiin. Lakivaliokunnan lausunnossa tarkastellaan oikeudenkäyntien kestoa ja rikosprosessiketjua sekä rikosseuraamusalan ongelmia. Tulevaisuusvaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota ikääntyneiden ongelmiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta tarkastelee lausunnossaan erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten oikeuksien toteutumista sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Vakiintuneen käytännön mukaan perustuslakivaliokunta ei yleensä eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksia käsitellessään mietinnössään arvioi erikseen yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja. Näin perustuslakivaliokunta ei tehnyt nytäkään.

Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kertomus sisältää oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten puheenvuorot, yleiskatsauksen oikeusasiamiesinstituutioon kertomusvuonna sekä jaksot perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta ja laillisuusvalvonnasta asiaryhmittäin. Kertomuksesta saa selkeän käsityksen oikeusasiamiehen toiminnasta ja laillisuusvalvonnassa esiin tulleista ongelmista.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Kertomuksessa tarkastellaan oikeusasiamiehen toimintaa myös tilastotietojen valossa. Kanteluita saapui kertomusvuonna yli 6 600. Kertomusvuonna ratkaistiin 6 800 kantelua. Kanteluiden suuresta määrästä huolimatta vuoden lopussa on saavutettu kanteluiden enintään yhden vuoden käsittelyaikatavoite. Omia aloitteita ratkaistiin 50. Kanteluista ja omista aloitteista noin 14 prosenttia johti oikeusasiamiehen toimenpiteisiin.

Kertomukseen sisältyvät vakiintuneen käytännön mukaisesti myös oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten puheenvuorot. Oikeusasiamies Jääskeläisen puheenvuoro kertomuksessa käsittelee oikeusasiamiehen tarkastustoimintaa. Tarkastukset tarjoavat puheenvuoron mukaan hyvän tilaisuuden paitsi laillisuuden valvonnalle myös loukkauksia ennaltaestäville ja viranomaistoimintaa ohjaaville ja kehittäville oikeusasiamiehen toimenpiteille. Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinin puheenvuoron teemana on oikeusasiamiehen kannanottojen ja esitysten jälkiseuranta. Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen tarkastelee puheenvuorossaan rikosseuraamusalaa. Perustuslakivaliokunta pitää kertomuksessa esiin nostettuja seikkoja tärkeinä.

Perustuslakivaliokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Oikeusasiamies Jääskeläinen. — Olkaa hyvä. [Petri Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Olikohan tähän tulossa puheenvuoroja edustajilta?] — Minä ymmärsin, että ne ovat tämän jälkeen, vai haluatteko pitää sen jälkeen, kun edustajien puheenvuorot on käyty? [Petri Jääskeläinen: Sitten ihan lopuksi, kiitos.] — Selvä, tehdään sitten näin. — Elikkä seuraavaksi edustaja Juvonen.

17.09 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat ja oikeusasiamies! Käsittelyssä on siis perustuslakivaliokunnan mietintö eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta vuodelta 22. Perustuslain mukaan eduskunnan oikeusasiamies antaa joka vuodelta kertomuksen toiminnastaan sekä lainkäytön tilasta ja lainsäädännössä havaitsemistaan puutteista eduskunnalle.

Kertomuksen mukaan kanteluita on saapunut kertomusvuonna yli 6 600. Havaintona on se, että kanteluiden määrä on jonkin verran laskenut edellisistä vuosista. Kertomusvuonna ratkaistiin yli 6 800 kantelua. Vuoden käsittelyaika on yleinen näissä kanteluiden käsittelyissä, ja se on myös tavoitteena, ja se on erittäin hyvä.

Oikeusasiamies Jääskeläisen puheenvuoro kertomuksessa nostaa esiin sen huomion, että kaikki ihmiset eivät kykene, halua tai ymmärrä tehdä oikeusasiamiehen tärkeimmäksi laillisuusvalvonnan muodoksi mainittuja kanteluita kokemistaan loukkauksista tai epäkohdista. Tämä havainto on erittäin tärkeä. Meillä on paljon ikääntyneitä, meillä on vammaisia henkilöitä, jotka eivät tiedä oikeudestaan valittaa tai kannella. Sen takia erilaisten tarkastusten toimittaminen on erityisen tärkeää, jotta heidän — lasten, vanhusten, vammaisten tai vapautensa menettäneiden henkilöiden — oikeutensa ja kohtelunsa turvataan.

Arvoisa puhemies! Nostan muutamia asioita esille valiokunnan lausunnoista.

Haluan nostaa esille tulevaisuusvaliokunnan hyvän lausunnon, kun he nostavat esiin myös oikeusasiamiehen havaitseman ongelman siitä, että joissakin kyselytutkimuksissa suljetaan osa aikuisväestöstä kohderyhmän ulkopuolelle ikääntymisen vuoksi, vaikka tavoitteena olisi erityisesti selvittää koko aikuisväestön näkemyksiä. Tämä asia on erittäin tärkeä.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Viime jouluna tein itse laadullisen kyselytutkimuksen liittyen ikääntyneiden osallisuuteen, ja myös tulevaisuusvaliokunta nostaa osallisuusteeman tärkeänä asiana esille. Omasa tutkimuksessani ikäraja oli asetettu 101 vuoteen, ja sain vastauksia 81—90-vuotiailta jopa kahdeksan ja liki 100-vuotiaalta yhden vastauksen, ja niillä oli suurta merkitystä.

Tulevaisuusvaliokunta nostaa esille huolen siitä, että kun ympäristöä ja infraa kehitetään, niin ikääntyneitä tulisi kuulla. Tämä nousi esille myös omassa kyselytutkimuksessani, sillä yksi suuri syy ikääntyneen osallisuuden heikkouteen on se, että ympäristö on esteinen tai ihminen ei pääse sieltä omasta kodistaan liikkumaan ulos, on esimerkiksi kipuja. Tämä on hyvin tärkeää esimerkiksi kaavoituksen ja liikennesuunnittelun kannalta. Tulevaisuusvaliokunta nostaa tämän kiitettävästi esille omassa lausunnossaan, pitää tärkeänä, että näitä asioita, mitkä liittyvät kaavoitukseen ja liikennesuunnitteluun, pidetään yllä ja kysytään myös ikääntyneiltä, koska myös he ovat julkisten palvelujen ja liikenteen käyttäjiä.

Arvoisa puhemies! Oikeusasiamiehen kanslian arvot ja tavoitteet arvoina ovat muun muassa ihmisläheisyys ja vastuullisuus. Tavoitteena on asiakaslähtöisyys, ja toimintaperiaate liittyy hyvään asiakaspalveluun. Tavoitteiden toteutumisen merkitys on luottamuksen kannalta äärettömän tärkeä, ja pidän sitä hyvänä.

Arvoisa puhemies! Erilaisissa tarkastuksissa oikeusasiamies on selvittänyt muun muassa yöaikaista hoitoa liittyen ikääntyneiden palveluihin. Tämä on erittäin tärkeä asia. Olen itse tehnyt yötyötä melkein 14 vuotta, ja tiedän sen tilanteen, mikä monessa hoivakodissa yöaikaan on. On tärkeää, että oikeusasiamies on selvittänyt sitä, kuinka yöaikaan ihmisten hoito toteutuu — onko siellä valvontaa koko ajan — ja miten voisimme kehittää muun muassa erilaisin teknologisin ratkaisuin sitä hoidon jatkuvuutta ja hyvyttä.

Oikeusasiamies nostaa toistuvasti kertomuksissaan esille ikääntyneiden ihmisten perus- ja ihmisoikeusongelmat. Niin tälläkin kertaa. Täällä mainitaan ravinto, hygieniä, vaippojen vaihto, kuntoutus, sosiaalinen vuorovaikutus ja ulkoilu ja näissä havaitut puutteet. Puutteita on myös johtamisessa ja henkilökunnan määrässä.

Kotona asuvien vanhusten palvelujen riittävyudessa ja laadussa, turvallisuudessa, ulkoilun mahdollistamisessa ja asiointipalvelussa on puutteita. Digitaalisuuden osalta Suomessa ihmisten odotuksena on se, että kaikki ihmiset pystyvät digitaalisia palveluja käyttämään. Tämä on toistuvasti ongelma, sillä monet ikääntyneet eivät yllä näihin digitaalisiin palveluihin. Pidän yhtenä suurena ja tärkeänä asiana sitä, että digikuilu pystytään sulkemaan niin, että myös ikääntyneet saavat erilaisia palveluja. Ei aina tarvitse mennä sinne digitaalisiin palveluihin.

Mutta kiitos oikeusasiamiehelle tästä kertomuksesta, ja jatkakaamme yhdessä työtä inhimillisen, hyvän ja arvokkaan elämän eteen ja sen eteen, että kaikki ihmiset saavat Suomessa hyviä palveluja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

17.15 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä todellakin käsitellään oikeusasiamiehen kertomusta vuodelta 2022, ja olen itsekin sitä ollut perustuslakivaliokunnassa käsittelemässä. Haluan tässä kohtaa ottaa kantaa erääseen teemaan, josta apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin on tehnyt ratkaisun vuonna 2022. Tämä koskee huoltajuusriitoja ja lasten asemaa ja lasten oikeuksia vanhempien erotilanteissa, jotka johtavat niin sanottuihin huoltajuuskiistoihin ja niin sanottuun huoltokiusaamiseen eli vieraannuttamiseen.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Tässä on kyse aika merkittävästä ja monella tapaa raadollisesta ja surullisesta ilmiöstä, joka yhteiskunnassamme on edelleen valitettavasti vahvasti läsnä. Vanhempien erotilanteessahan vanhemmuus jaetaan lähi- ja etävanhempaan, ja etävanhemmalla on oikeus nähdä lastaan, mutta tämä ei kuitenkaan aina toteudu, mikä on lapsen kehityksen ja lapsen oikeuksien kannalta väärin. Usein, kun tuomioistuinkäsittelyssä näistä huoltajuusasioista päätetään, niitä tilanteita valitettavasti pystytään myös venyttämään ja venytetään. On tilanteita, joissa toinen vanhempi ei ole esimerkiksi vuosiin pystynyt olemaan yhteydessä omaan lapseensa. Valitettavan usein — ei aina, mutta valitettavan usein — tämä vanhempi on nimenomaan lapsen isä ja lapsen äiti estää tämän tapaamisen. Toki on myös tapauksia, jotka ovat toisinpäin. Tämä ongelma usein vaietaan, tämä tilanne valitettavan usein vaietaan, ja isillä ei ole useinkaan riittävästi keinoja parantaa asemaansa. No, lähivanhemmaa voidaan rangaista uhkasakolla ja myöskin lapsi voidaan sitten sosiaalitoimen toimesta noudata hänen luotaan, mutta näistä huolimatta vieraannuttamista tapahtuu, ja lapsen kehityksen kannalta näissä tilanteissa kaikenlainen jännite tietysti on todella kielteistä.

Nythin vuonna 2018 tuli voimaan lakiuudistus lapsen huolto- ja tapaamisoikeudesta, jossa säädettiin tiettyjä parannuksia. Muun muassa vuoroasuminen tunnustettiin ja tuotiin lakiin, ja lakiin tuotiin säännös huoltajan velvollisuudesta vaalia lapselle läheisiä ihmissuhteita ja suojella lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, ja molempien vanhempien on lain mukaan myös myötävaikutettava lapsen molempien vanhempien tapaamisoikeuden toteutumiseen. Sitten tässä lakiuudistuksessa tavoitteena oli myöskin näiden huolto- ja tapaamisoikeuteen liittyvien asioiden tuomioistuinkäsittelyä tehostaa ja myöskin lapsen oikeutta tulla kuulluksi häntä koskevissa asioissa merkittävästi parantaa.

Tästä lakiuudistuksen voimaantulosta on nyt kulunut aikaa jo yli viisi vuotta, ja nyt olisikin paikallaan sitten tarkastella, kuinka nämä lakiuudistukset ovat sitten todellisuudessa tähän tilanteeseen vaikuttaneet. Olen ilolla pistänyt merkille, että hallitusohjelmassa on ihan myönteisiä kirjauksia tämän osalta, ja toivonkin, että hallitus näitä kiirehtii.

Tässä apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa, joka on ymmärtääkseni oikeusasiamiehen toimiston omasta aloitteesta tehty, esitetään, että sosiaali- ja terveysministeriö valmistelisi ohjeet sosiaalihuollolle ja lastensuojelulle sellaisista tukitoimenpiteistä ja palveluista, joita voitaisiin tarjota lapsille ja heidän vanhemmilleen näiden huoltajuusriitojen aikana. Usein näissä tilanteissa myös lastensuojelu on osallinen, ja monen varsinkin vieraannutetun lapsen isän kokemus on, että helposti sosiaalitoimen kanssa tulee kokemus epätasa-arvoisesta kohtelusta. Nyt kun tiedämme, kuinka lastensuojelu Suomessa on merkittävästi kuormittunut, niin en missään nimessä halua näistä järjestelmässä ilmenevistä haasteista syyttää ammattilaisia, sosiaalityöntekijöitä, jotka tekevät pienillä resursseilla kovassa paineessa työtä, mutta on selvää, että vahvempaa ohjausta ja ohjeistusta, kuten tässä apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa esitetään, sosiaali- ja terveysministeriön taholta tarvitaan.

Toivon, että hallitus tarttuu tähän teemaan vahvasti ja tekee tämän viisi vuotta voimassa olleen lain osalta nyt sitten tarkastelun, ja jos huomataan — ja kun oletan, että huomataan — että tämä valitettava ilmiö, vieraannuttaminen ja huoltokiusaaminen, ei ole Suomesta mihinkään hävinnyt, niin toivon, että siihen jämäkästi tartutaan ja tehdään tarvittavat, vielä tiukemmat lakimuutokset, joilla tästä ilmiöstä päästään lopullisesti eroon tai sitä pystytään merkittävästi vähentämään, ja lapsen oikeudet molempiin vanhempiin toteutuvat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

17.21 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos oikeusasiamiehelle kattavasta kertomuksesta ja samoin kiitos perustuslakivaliokunnalle ja puheenjohtaja Vestmanille valiokunnan mietinnön esittelystä. Edustaja Vestman sanoi puheenjohtajana, että valiokunta ei perinteiseen tapaan ota yksityisasioihin kantaa, ja se on ymmärrettävä linja.

Tulevaisuusvaliokunta, jonka jäsen olen, kiinnitti huomiota tähän vanhusten oikeuksiin liittyvään kohtaan oikeusasiamiehen kertomuksessa, ja itse asiassa kysyimme hieman lisääkin sitten asiantuntijalausuntona. Valiokunnan kysymys koski kyselytutkimuksia, joissa aikuisväestöä, osa kohderyhmästä, suljetaan kyselyiden ulkopuolelle ja rajaamisperusteena on heidän ikänsä. Valiokunta halusi tietää, onko se soveltuva tapa toimia, ja vastaus kyllä saatiin, perusteellinen, hyvä vastaus valiokuntaan. Ja vastaus oli, että näin ei saa toimia.

Oikeusasiamiehelle voi kannella jokainen, joka katsoo, että hänen oikeuksiaan on loukattu tai viranomainen ei ole noudattanut tiukasti lakia niin kuin pitää, ja tämä kantelumahdollisuus on arvokas asia. Kantelu ei sinänsä maksa mitään, ja oikeusasiamiehen päätökset tulevat noin vuodessa, taitaa olla se maksimiaika siellä määritelty noin vuodeksi. Itse tein tästä ikääntyvien kohtelusta ja sulkemisesta pois kyselytutkimuksista elämäni ensimmäisen kantelun oikeusasiamiehelle — taisi olla lokakuussa, joo, kyllä lokakuussa — viime syksynä. Odotan mielenkiinnolla vastausta.

Pelkästään se, että tämä kantelumahdollisuus on olemassa ja kantelu on tehty, on jo vaikuttanut niin, että kyselyn tehnyt... No, en lähde nimeä mainitsemaan, näitä kyselylaitoksia on useita, mutta yksi merkittävä tutkimuslaitos on jo ilmoittanut, että he ovat muuttaneet niitä kriteerejä, joilla he näitä kyselytutkimuksia lähtevät tekemään. Uskon, että tämä viesti on hyvin vahvasti mennyt perille myös Pirkanmaan hyvinvointialueelle, jonka toiminnasta tässä oli kysymys. En epäile ollenkaan, että siinä olisi jotain tarkoitushakuisuutta, vaan se on ehkä tämmöinen kyselytekninen asia, saavutettavuusasia, ehkä myös taloudellinen asia. Mutta sillä on erittäin suuri merkitys ikääntyville ihmisille, miten heitä kohdellaan, miten he tulevat kuulluiksi tai tuntevat tulevansa kuulluiksi. Tällaisilla asioilla on hyvin suuri merkitys.

Edustaja Honkonen piti hyvän puheenvuoron. Taidan palata siihen sitten uudessa puheenvuorossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

17.24 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä haluan kiittää oikeusasiamiestä erinomaisesti laaditusta selvityksestä vuodelta 22. Tämä antaa hyvän kuvan silloin tapahtuneista asioista ja on erinomainen tietolähde niille, jotka asiasta ovat kiinnostuneita.

Ensimmäisenä asiana, arvoisa puhemies, on tämä — ja iloitsen siitä — että oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin välinen työnjako on nyt saatu tasapainoon. Siitähän pari vuotta sitten tuli uusi laki voimaan. Hyvin kuvaavaa on tämä, että valituksia tuli oikeusasiamiehen pöydälle 6 600 kappaletta ja ratkaisuja tuli 6 800 kappaletta, eli hieman enemmän oli ratkaisuja kuin tuli valituksia. Näin ollen on työssä päästy tasapainoon, ja käsittelyaika on sitten se noin yksi vuosi, mikä on erittäin hyvä sinänsä. Tällä keinoin kun jatketaan, se luo uskottavuutta ja parantaa hallinnon tasoa, se, kun ratkaisut saadaan määräajassa ja nopeasti. Aivan kuten edustaja Kiuru omassa puheenvuorossaan äsken kuvasi, sillä itse kantelulla on jo merkitystä siinä itse asian tapahtumassa, jolloin viranomaiset heräävät — tokihan he

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

aina ovat hereillä mutta terästäytyvät ja palaavat sitten omassa työssään paljon tarkempaan työntekoon, mikä on erittäin hyvä asia.

Mutta sitten toinen asia, johon tässä kertomuksessa myös otetaan kantaa, oikeudenkäynnin kesto ja asioiden käsittelyn kesto eri viranomaisissa. Tämä on yksi suomalaisen oikeudenkäytön murheellisimpia juttuja. Ja osa siitä syyllisyydestä pitää ehdottomasti ottaa meidän edustajienkin harteilleen, ja iso osa pitääkin ottaa, koska olemme tehneet sen verran epäselvää lainsäädäntöä, että se on johtanut sitten tällaisiin valituskierteisiin, ja se sitten menee oikeusasteittain monesti... Otetaan esimerkiksi vaikka Lieksan kuuluisan sillan valituskäsittely, joka hallinto-oikeudessa on pyörinyt nyt seitsemän vuotta, ja vielääkään ei ole siltaa korjattu, ei ole pystytty uusimaan sitä siltaa. Olkoon tämä esimerkkinä siitä, miten järjestömiin on tämä asia mennyt siinä asiassa. Onhan niitä varmaan paljon muitakin, mutta kun on mennyt seitsemän vuotta, jolloin silta olisi pitänyt jo rakentaa uusiksi ja korjata, ja vielä edelleen on se prosessi kesken, niin eihän siinä ole järjen hiventä. Tällaiset pitää pystyä sivistysvaltiossa ja hyvässä demokratiassa karsimaan pois. Ja se on ihan eduskunnan vika — tässä ei ole virkamiehillä mitään vikaa — eduskunnan löperöä lainsäädäntöä, ja tässä meidän pitää parantaa omaa toimintaamme huomattavasti. Nimenomaan oikeudenkäynnin kestohan ja viiveet, mitä sieltä tulee, rajoittavat uskottavuutta meidän oikeusjärjestelmään ja meidän oikeusvaltioon. Tämä on meille vakava asia, mikä pitää eduskunnassa ottaa ihan oikeasti vahvasti esille.

Ja sitten, arvoisa puhemies, vielä lopuksi sen verran, että iloitsen yhdestä kohdasta. Perustuslakivaliokunta antoi mietintönsä, ja tässä vaiheessa kiitän puheenjohtaja Vestmania ja kaikkia valiokunnan jäseniä, ennen kaikkea valiokuntaneuvoksia, jotka ovat tehneet erinomaista työtä. Ja ikään kuin kruununa koko tämän hienon perustuslakivaliokunnan mietinnön päälle haluan lukea tämän kohdan 4, koska se on helpottanut minunkin sieluni niin paljon. Aina tulee kyselyitä, kun olen perustuslakivaliokunnan jäsen ollut pitkään, ja aina tulee paineita, että pitäisi milloin mikäkin asia ottaa perustuslakivaliokunnan käsitteilyyn. Haluan lukea tämän kohdan 4, koska tämä olkoon sitten tiedoksi myös kotimaakuntaani ja moneen muuhun maakuntaan, mitä perustusvaliokunta lausui tästä omassa mietinnössään ihan hetki sitten: ”Perustuslakivaliokunta korostaa myös, että valiokunnan tehtävät määräytyvät perustuslain 74 §:n ja perustuslain muiden säännösten mukaisesti eikä valiokunta ota käsitteilyyn yksittäisten kansalaisten valiokunnalle osoittamia, esimerkiksi laillisuusvalvojen kanteluratkaisuja koskevia kirjoituksia. Valiokunnalle osoitetut eduskunnan oikeusasiamiehen toimintaa koskevat yksityisten kansalaisten tekemät tutkintapyynnöt, kantelut, oikaisuvaatimukset ja muut vastaavat kirjoitukset eivät siten johda toimenpiteisiin valiokunnassa. Perustuslakivaliokunta ei toimi oikeusasiamiehen kanteluratkaisujen muutoksenhakuasteena.” Elikkä tämä tuli nyt tiedoksi kaikille, jotka odottavat vaikka allekirjoittaneelta, että joku asia ratkeaa, kun viedään se sinne perustuslakivaliokuntaan. Siis sellaista on ihan turha tehdä. Pitää toimia omassa asiassa. Jos jostakin kantelee taikka katsoo oikeuttaan loukatuksi, niin kyseisen henkilön pitää itse olla ajan tasalla ja ottaa selvää hyvissä ajoin, onko hänen asiassaan valitustie, joku oikeusistuin, taikka mikä se sitten onkaan, tai joku viranomainen, mikä se nyt sitten onkaan. Mutta perustuslakivaliokunta ei sitä ole. Haluan kiittää valiokuntaneuvos Koillista erinomaisesti laaditusta kohdasta 4. Toki koko mietintö on tasapainoinen ja hyvä, mutta täällä helmenä on tämä kohta 4. — Minä kiitän. [Aki Lindén: Kruununjalokivi!] — Se on juuri sitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

17.29 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2022 — näin lukee tässä minun kirjassani, mutta olettaisin kyllä, että olemme jo vuodessa 23, vai onko tämä vuoden 22 kirja tosiaankin? [Aki Lindén: Tämä on 22!] — Kyllä se on 22. [Aki Lindén: Tämä on mietintö siitä!]

No joo, haluan kuitenkin ehkä perinteeksi muodostuneessa asiassa nostaa esille myös näitä asioita, mitä minä itse koen kansalaisen näkökulmasta haasteellisiksi. Täytyy rehellisesti tunnustaa, että mietintöä en ole lukenut, mutta taas tämän kirjan hain tuolta, ja perinteisesti nostan esiin... Arvostan sitä, mitä Honkonen ja Kiuru täällä puhuivat näistä huoltajuus... [Välihuuto] — Anteeksi, olitteko te molemmat? Joo, kyllä. Eli nämä nousivat esille teidän puheissanne. — Minä itse haluaisin nostaa täältä tällaisen yhden tapauksen. En tiedä, se on hyvin samankaltainen kuin mihin olen itse törmännyt, ja näille asioille pitäisi jotakin saada tässä yhteiskunnassa tehtyä. Eli täällä on laillisuusvalvonta asiarymittäin ja kohdan 4.10, ”Sosiaalihuolto”, alta — olen toiminut ammatillisena erityisopettajana, ja mielestäni minulla on ehkä jonkin verran kokemusta tunnistaa erilaisia erityisen tuen haasteiden muotoja, mitä ihmisillä voi olla — haluan lukea yhden kohdan, sivulta 208, ”Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen”: ”Sosiaalitoimessa ei tunnistettu, että kantelija on erityistä tukea tarvitseva henkilö, eikä hänen asioitaan käsiteltäessä noudatettu haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden suojaamiseksi tarkoitettua sääntelyä.”

Nämä ovat varmaan hankalia asioita, mutta eräässä tapauksessa, jota menin vähän lähemmin seuraamaan — on kamalaa, että ei tunnisteta, jos minäkin tunnistan omalla erityisopettajan kokemuksellani semmoisen henkilön erityishaasteet — kyseessä oli Asperger-äiti, joka oli menettänyt lastensuojelulle lapsensa. Tästä äidistä ei oltu tunnistettu, että hänellä on joitain haasteita. On hyvin todennäköistä ja keskustelussa on esiin tullut se asia, että myöskin lapsilla on näitä haasteita. Nämä ovat semmoisia asioita, joihin meidän yhteiskunnan pitäisi puuttua, siis muuttaa käytäntöjä sillä tavalla, että me oikeasti pystyttäisiin jonkun koulutuksen tai muun turvin turvaamaan myöskin lastensuojelun asiakkuudessa se, että lastensuojelun toimijat tunnistaisivat joko lasten erityispiirteet tai myöskin nämä vanhemman erityispiirteet. Toivoisin, että näihin kiinnitettäisiin huomiota.

Sitten täällä kirjassa pisti silmääni tämä rokotehaittarekisterin ruuhkautuminen. Se on sillä tavalla omituinen asia, että siihen ei ole vielääkään oikein otettu mitään kantaa, miksi tämä rekisteri ruuhkautuu — ihan kuin ei olisi vakavasti otettu näitä asioita.

”Ratkaisuja lasten sijaishuollostaan tekemiin kanteluihin”: Nämä ovat tosi tärkeitä asioita — en lähde niistä sen enempää kommentoimaan, koska mielestäni Honkonen ja Kiuru tekivät sen hyvin. Nämä lapsen huolto- ja huoltajuusasiat ovat hyvin vaikeita, ja nämä vaativat jonkinlaista erityisosaamista. Jonkinlainen koulutus eri käräjäoikeuksiin ja muihin niille, jotka näitä asioita ratkovat, olisi paikallaan. Minä toivon suuresti, että näitä asioita saadaan vietyä eteenpäin tässä meidän yhteiskunnassa.

Sitten täällä on kokonainen kappale, jossa apulaisoikeusasiamies on itse todennut sen, että lastensuojelun ohjeistamiselle vaikeissa huoltajuusriidoissa pitäisi jotakin tehdä. Arvostan kovasti sitä, että tämä on noussut esiin, ja toivon, että nämä eri ministeriöt yhteistyössä saavat jonkun poikkihallinnollisen toimintamallin, jolla näitä asioita kyetään oikeudenmukaisesti jatkossa tekemään, vaikka asia on äärettömän vaikea. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

17.35 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Mäenpääkin äsken sanoi, niin myös itselleni on tullut ehkä jonkinlaiseksi perinteeksi käyttää tässä yhteydessä tai sitten asian lähetekeskustelussa puheenvuoro — nyt käytän tässä mietintövaiheessa. Tässä hän on kyseessä perustuslakivaliokunnan mietintö, jonka valiokunnan puheenjohtaja esiteli, ja siihen liittyy sitten neljä asianomaisen valiokunnan lausuntoa.

Olen yleensä tässä puheenvuorossani todennut sen, että tämä oikeusasiamiehen kertomus on minusta äärettömän tärkeä. Ja kun aikanaan tulin, vuonna 1995, valituksi Länsi-Suomen tai silloisen Turun ja Porin lääninhallituksen lääninlääkäriksi, jonka virkatehtäviin kuului läänin alueella terveydenhuollon ohjaus ja laillisuusvalvonta, rupesin toimimaan niin, että kun tämä kirja ilmestyi, niin silloisena aikana, kun ei ollut vielä sähköistä asioiden käsittelyä, otatin kopiot niistä sivuista, joissa käsiteltiin terveydenhuoltoon liittyviä linjauksia, ja jaoin ne sitten terveydenhuollon toimintayksiköille. Ja tätä samaa sitten myöhemmin tuossa suuressa sairaanhoitopiirissä, HUSissa, toimiessani käytin niin, että jaoin yksiköille nämä tietyt kohdat, koska täällä on erittäin tärkeitä linjauksia, joita nimenomaan siellä kentällä tulisi tuntea, niin että voitaisiin vastaisuuden varalla toimia sitten paremmin niissä asioissa.

Ehkä yleisesti ei ole tunnettua, että esimerkiksi sellainen asia kuin hoitotakuu juontaa juurensa täältä oikeusasiamiehen kertomuksesta. Se oli kai vuosi 2002, kun silloinen kansanedustaja Espoosta, kokoomuksen Eero Akaan-Penttilä, teki kantelun siitä, että kunnissa muodostui kuntien sairaanhoitopiirille, silloiselle HUSille, antamista erilaisista rahoituksista johtuen eripituisia hoitonoja, ja hän sitten teki tämän kantelun, ja silloinen oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio selvitti sen asian niin, että edellytti, että lainsäädäntöä näiltä osin selkeytetään. Ja niinpä meillä vuonna 2004 astui sitten voimaan hoitotakuulainsäädäntö, joka lähti siitä, että ei voi olla kuntakohtaisia jonoja vaan potilaita hoidetaan sairaaloissa tiettyjen aikataulujen puitteissa ja lääketieteellisellä perusteella.

Täällä on vammaisten asiaa käsitelty erittäin laajasti, kiitokset siitä, ja sitten terveydenhuolto on käsitelty täällä omassa kohdassa. Totesin, että siinä oli kuusi esitystä ja kymmenen ratkaisua. Ne ovat kaikki jollakin tavalla tuttuja, koska tuona vuonna, 22, toimin itse ministerinä. Ja haluaisin todeta, että ainoa pieni puute, minkä löysin tässä, on se, joka koskee tuota Kaakonkulman lääkärihelikopterin sijaintipaikan määräystä. Käsissäni on ollut HYKSin erityisvastuualueen ensihoitokeskuksen siitä asiasta tekemä päätös, ja olen sen lkenut, mutta täällä mainitaan, että sellaista ei olisi. Ehdotushan oli, että tätä lainsäädäntöä pitäisi näiltä osin selkeyttää, mikä on kyllä tarpeen, koska oli epäselvää, kenen kuuluu [Puhemies koputtaa] mitäkin päättää tässä asiassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

17.38 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos eduskunnan oikeusasiamiehelle tästä hyvin kattavasta kertomuksesta ja samoin valiokunnan puheenjohtajalle tämän mietinnön esittelystä. Tässä oli myönteistä panna merkille, että näitten kanteluitten määrä oli hivenen tullut alas ja enemmän oli ratkaistuja juttuja kuin sisään tulleita kanteluita, mikä kertoo myös osaltaan siitä, että myös näitä vanhoja, pitkään käsittelyssä olleita asioita oltiin saatu purettua sieltä alta pois.

Tuolloin korona-aikana korostui se, että valvontakäynnit eivät olleet mahdollisia, ja olin ilahtunut myös siitä, että tältä osin oli palattu vanhaan hyvään käytäntöön ja nämä valvontakäynnit olivat mahdollistuneet. Minusta on tärkeätä, että lastensuojelulaitoksissa, vanki-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

loissa, erityislaitoksissa käydään. Siinä aina tulee se henkilökohtainen kontakti, kun sinne menee paikan päälle ja näkee ne olosuhteet siellä paikan päällä eikä olla sitten Teamsin varassa niiltä osin.

Edustaja Hoskonen otti täällä esille tämän ylimpien laillisuusvalvojien uuden lain, mikä viime vaalikaudella säädettiin. Kuulimme tuossa kanslerin kuulemisen yhteydessä, että hänen mielestään tämä oli toiminut hyvin ja toi selkeyttä ja tavallaan myös kansalaisiin nähden oli helpompi erottaa, miten jatkossa sitten näitä kanteluita tulee suunnata ja ohjata. Mielelläni kuulisin eduskunnan oikeusasiamieheltä, miten hän näkee tämän laillisuusvalvonnan toteutumisen nyt uuden lain aikana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

17.40 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Puutun tässä mietintökäsittelyssäkin jälleen samaan asiaan, jonka muistaakseni nostin esille myös lähetekeskusteluvaiheessa. Se on itse asiassa se aihe, jota melkein jokaisessa kertomuksessa myös oikeusasiamies on käsitellyt ja mitä myös asianomainen valiokunta eduskunnassa on paljolti, tämänkin kertomuksen yhteydessä, käsitellyt. Asiahan on tämä oikeudenkäyntien kesto ja rikosprosessiketju, josta, varsinkin oikeudenkäyntien kestosta ja rikosprosessiketjun sujuvuudesta, on kannettu huolta jo pidempään, mikä tietenkin liittyy siihen, että resurssit meidän keskeisillä viranomaisilla, jotka näihin asiakokonaisuuksiin linkittyvät, ovat olleet vajavaiset, tai sanotaanko niin, että ei myöskään ole ehkä saatu niistä irti kaikkea, mitä olisi pitänyt. Tämä totta kai on johtanut sitten siihen, mikä on kansalaisten kannalta erittäin ikävä asia, että sitten oikeudenkäynnit ja rikosprosessiketjut pidentyvät. Tässähän valitettavasti nähtiin myös se tilanne pandemian aikana, että haasteellinen tilanne paheni entisestään.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan, että aina voivottelisi tätä samaa asiaa ja kysyisi aina sen saman kysymyksen, voitaisiinko tässä jonain vuonna nyt päästä vähän parempaan suuntaan, niin täytyy löytää myös joku myönteinen asia, mistä voi kehua nykytilannetta. Se on oikeastaan se, että jo viime syksynä, kun käsitelimme valtion talousarviota tälle vuodelle ja varsinkin julkisen talouden suunnitelmaa, niin siellähän tähän kysymykseen ensimmäistä kertaa pitkään aikaan resursseja kohdennettiin, mikä toivon mukaan tätä tilannetta tulee tulevaisuudessa helpottamaan. Toivon mukaan oikeudenkäyntien kesto sitten edes jonkun verran lyhenisi ja toisaalta rikosprosessiketju sujuvoituisi. Tältä osin täytyy kiittää tässä asiassa hallitusta, elikkä että näitä resursseja on näihin asioihin kohdennettu, vaikka muutoin tiedämme, että erittäin vaikeat taloudelliset ajat isänmaalla ovat.

Arvoisa puhemies! Toteankin tähän loppuun sen, että toivoisi, että todella sitten kun tulemme tulevien vuosien kertomuksia käsittelemään tästä eteenpäin — siinähän nyt hetki tietenkin menee — näkyisi myös myönteistä kehitystä näissä asioissa, niin että näillä resursseilla oltaisiin saatu aikaan sitä, mitä pitkään tämä talo ja keskeiset toimijat ovat tässä halunneet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

17.43 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Palaan tähän asiaan, mistä edustaja Honkonen puhui ja samoin edustaja Mäenpää. Todellakin nämä vieraannuttamisasiat, huoltokiusaaminen ja tapaamisoikeussopimusten noudattamatta jättäminen ovat laaja ongelma, joka koskee satoja tai itse asiassa tuhansia lapsia. Joka toinen avioliitto, tai parisuh-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

de, päättyy eroon — itse asiassa avioliitoistakin taitaa puolet päättyä eroon — ja näin ollen moni lapsi kokee vanhempiensa eron. Eron myötä sitten on tietysti sovittava siitä, miten lasten huolto järjestetään eron jälkeen. Suurin osa näistä menee kohtuullisen kivottomasti, mutta sitten on erittäin haastavia tapauksia, joissa syntyy lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta riitaa ja kiistaa ja siihen saattaa liittyä sitten vieraannuttamista, huoltokiusaamista, tapaamisoikeussopimusten noudattamatta jättämistä ja tämän suuntaisia ongelmia.

Hyvä puoli on, kuten myös Honkonen totesi, että hallitusohjelmassa on aika laajasti kirjattu näistä asioista, ja uskon, että ministeri vie näitä sinänsä hankalia asioita, lainsäädännöllisestikin hankalia asioita, eteenpäin niin, että niihin saadaan parannusta. Muutama vuosi sitten saatiin esimerkiksi isovanhempien rooliin näissä tapaamisasioissa parannusta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Oikeusasiamies Jääskeläinen, olkaa hyvä.

17.45 Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän arvoisaa perustuslakivaliokuntaa kertomuksen johdosta antamastaan mietinnöstä, ja samoin kiitän valiokunnan puheenjohtajaa, edustaja Vestmania, tuon mietinnön esittelystä. Samoin kiitän kaikkia täällä tänään käytetyistä puheenvuoroista, ja samoin kiitän jo aikanaan lähetekeskustelussa käytetyistä puheenvuoroista. Nuo puheenvuorot kannustavat oikeusasiamiestä ja koko oikeusasiamiehen kansliaa edelleen ponnistelemaan yksilön oikeuksien toteutumisen hyväksi.

Täällä nostettiin esiin tämä oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin tehtävienjakolaki, joka tosiaan tuli voimaan kertomusvuonna, silloin 2022, lokakuun alusta, eli tuolloin kertomusvuonna saatiin vasta vähän kokemuksia siitä, mutta nuo kokemukset ovat olleet hyviä. Tuon tehtävienjakolain toimeenpano on sujunut hyvässä yhteistyössä Oikeuskanslerinviraston kanssa. Välittömästi näiden siirrettyjen kanteluiden määrä on jäänyt itse asiassa aika vähäiseksi, eli tuolloin 22 — no, se tuli voimaan 1.10., eli siinä nyt oli vain muutama kuukausi, se aika ei ollut pitkä — noina muutamana kuukautena meille siirrettiin Oikeuskanslerinvirastosta noin sata kanteluasiaa. Mutta voin kertoa, että myöskään nyt viime vuonna, siis 2023, tuo siirrettyjen asioiden määrä ei ollut suuri: muistelin, että semmoista ehkä 200—300 asian luokkaa enintään. Tämä johtuu osittain siitä, että tämä uusi tehtävienjakolakihan rakennettiin vähän siltä pohjalta, että siinä otettiin huomioon ne painotukset yhtäältä oikeusasiamiehen ja toisaalta oikeuskanslerin työssä, jotka olivat jo käytännössä muodostuneet. Eli esimerkiksi vaikka nyt terveydenhuoltoa ja sosiaalihuoltoa ja muita haavoittuvia ihmisryhmiä koskevat asiat olivat jo aikanaan vähän niin kuin luonnostaan ohjautuneet ja painottuneet oikeusasiamiehelle, ja näin ollen se, että nyt tehtävienjakolaissa ne on keskitetty oikeusasiamiehelle, ei johda siihen, että isoja määriä kanteluita sitten Oikeuskanslerinvirastosta meille siirrettäisiin. Tuo tehtävienjakolakihan ylipäänsä on nyt laadittu niin, että meidän näkökulmastamme valtaosa näistä isoista asiaryhmistä on nyt sitten keskitetty oikeusasiamiehelle. Olen ylipäänsä tästä tehtävienjakolaista hyvin iloinen, siitä, että se on nyt saatu ja voimassa ja osoittautunut hyvin toimivaksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset oikeusasiamiehelle.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 11/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

5. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2022

Kertomus K 15/2023 vp

Valiokunnan mietintö TiVM 1/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö TiVM 1/2024 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, Pauli.

Keskustelu

17.49 Pauli Kiuru kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnä totean tähän alkuun, että tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtaja ei valitettavasti päässyt tähän täysistuntoon, joten valiokunnan varapuheenjohtajana nopealla varoitussajalla jouduin ottamaan, itse asiassa hyvin nopealla varoitussajalla, tämän esittelyn tehtäväkseni.

Ensinnäkin, tässä mietinnössä käsitellään tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomusta vuodelta 22, eli aika kauaksi taaksepäin mennään. Itse syynä on hyvin paljon se, että viime vuosi oli vaalivuosi. Ensin on vaalitauko, sen jälkeen vaalit, sitten alkavat hallitusohjelmaneuvoittelut, on kesätauko, ja sitten valiokunnan asettaminen vie taustaselvityksineen oman aikansa, joten valiokunnan työ on ollut ikään kuin tauolla siinä viime vuoden puolella, joten nyt ollaan vähän niin kuin aikataulussa sillä lailla myöhässä, mutta asia on kuitenkin hyvin edennyt.

Tämä on neljäs valtuutetun vuosikertomus. Tiedustelulaithan tulivat voimaan vuonna 2019 eduskunnan enemmistön voimin. Myös perustuslakia piti muuttaa. Tässä valiokunnan mietinnössä käsitellään tiedustelutoiminnan valvontaa hieman laajemminkin. Suomesahan on hyvin moniportainen tämä valvontamalli: on valvojaa ja jopa valvojan valvojaa. Suomessa on käytössä useiden eri valvojien yhteistyöhön perustuva lähestymistapa, ja tällä lähestymistavalla tietysti pyritään varmistamaan se, että asiat hoidetaan tiukasti lainsäädännön ohjeistamalla tavalla.

Jos otetaan hieman taustaa, miksi tätä kaikkea tehdään, mihin me tarvitsemme tiedustelulakia ja mihin me tarvitsemme valvontaa ja tiedusteluvalvontaa, niin lyhyesti: Tiedustelulainsäädännöllä parannetaan Suomen valmiuksia suojautua esimerkiksi terrorismilta ja vieraiden valtioiden vakoilulta ja vaikuttamiselta. Uhka voi kohdistua maanpuolustukseen, se voi kohdistua yhteiskunnan tärkeisiin toimintoihin, ja viime vuodet ovat osoittaneet, että lainsäädäntö tuli voimaan aivan oikealla hetkellä — olisi tietysti voinut tulla aikaisemminkin kuten verrokkimaissa, mutta jos olisimme liikkeellä nyt, olisimme pahasti myöhässä. Siviili- ja sotilastiedustelu tuottavat analysoitua tietoa ylimmälle valtionjohdolle päätöksenteon tueksi. Turvallisuudesta on siis kysymys.

Takaisin valiokunnan mietintöön. Mietinnössä käydään laajasti ja seikkaperäisesti lävitse tiedusteluvalvontavaliokunnan tehtävät, tiedustelutoiminnan painopisteet ja vuoden 22 toteutuma, tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminto sekä Helsingin käräjäoikeuden rooli lupien myöntäjänä vakavissa tiedustelutapauksissa tai tapauksissa, joissa tarvitaan siis kärä-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

jäoikeuden lupaa. Käydään lävitse myös tietosuojavaltuutetun toiminto, oikeusasiamiehen ja oikeuskanslerin rooli laillisuusvalvojina, sisäministeriön ja puolustusministeriön sisäinen valvonta, suojelupoliisin ja Pääesikunnan rooli sekä tiedusteluvalvontavaltuutetun resurssien riittävyys.

Nykyisessä tilanteessa, kun olemme Naton tuore jäsen, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että Suomen asema Naton jäsenenä lisää tiedusteluviranomaisten yhteistyön merkitystä. Se lisää Suomen tarvetta tehdä yhteistyötä Naton ja sen jäsenmaiden tiedusteluviranomaisten kanssa, ja tässä suhteessa mitään merkittävää muutosta ei ole tapahtunut. Suomessa noudatetaan Suomen lakia. Tiedusteluvalvontavaltuutetulla on laajat oikeudet. Tieto, jota Suomessa saadaan ja käytetään, on yhteistä.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen. Suomessa on hyvä tiedustelukulttuuri. Tiedusteluviranomaiset kunnioittavat lainsäädäntöä ja siten kunnioittavat perus- ja ihmisoikeuksia, ja tämä on se tärkeä toinen puoli turvallisuuden puolesta. Ihmisten perus- ja ihmisoi-
keuksien pitää olla hyvässä kunnossa. Tiedustelukulttuurin pitää perustua tiukasti lakiin.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. Valiokunnan saaman käsityksen mukaan tiedusteluvalvontatoimintaa hoidetaan Suomessa hyvin ja tiedustelukulttuuri perustuu tiukkaan lainsäädännön noudattamiseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset edustaja Kiurulle esittelystä. — Sitten edustaja Räsänen, Joona.

17.55 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan varapuheenjohtajalle tämän mietinnön esittelystä ja ylipäättänsä koko valiokunnalle hyvin seikkaperäisestä ja kattavasta mietinnöstä liittyen tähän tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomukseen. Tämän lukemalla saa kyllä hyvän kokonaiskäsityksen siitä, millä tavalla meillä tätä tiedustelutoiminnan valvontakokonaisuutta hoidetaan ja miten eri toimijoiden roolit tässä kokonaisuudessa menevät.

Mutta, arvoisa puhemies, puutun tässä mietinnössä oikeastaan ainoastaan siihen kokonaisuuteen, missä käydään hyvin läpi tämän valiokunnan tehtävät. Ja minkä takia näin, että puutun oikeastaan yhteen kokonaisuuteen? Se on se kokonaisuus, josta myös paljon puhuttiin tässä salissa silloin, kun aikanaan näitä tiedustelulakeja säädettiin, ja se liittyy nimenomaan tiedusteluvalvontavaliokunnan rooliin parlamentaarisenä valvojana koko suojelupoliisin toiminnan osalta. Muistelen, että kun aikanaan tiedustelulait saatiin eduskuntaan, niin silloin keskeinen kysymys liittyi nimenomaan siihen, millä tavalla näiden tiedusteluviranomaisten parlamentaarinen valvonta hoidetaan. Tämähän oli asia, jossa eduskunta sitten kiristi lainsäädäntöä tämän talon käsittelyn myötä, ja myös koko suojelupoliisin toiminta saatiin tämän parlamentaarisen valvonnan piiriin. Tämä oli iso kysymys, ja on totta kai niin, että kun viranomaiset saavat uusia valtuuksia, jotka ovat siis perusteltuja, jotta pystyvät hoitamaan oman hommansa ja pitämään meidät turvassa, niin on kuitenkin tärkeää, että myös tämä parlamentaarinen valvonta toteutuu, ja hyvä niin. Tässäkin mietinnössä tätä kokonaisuutta on avattu.

Arvoisa puhemies! Sen takia nostin tämän asian esille, että vaikka tiedän, että valitettavasti edustajakollega Kari ei ole paikalla, niin häntä voi kyllä hyvin lämpimästi kiittää siitä, että aikanaan kun tätä koko tiedustelulakiprosessia on tässä talossa viety eteenpäin, niin nimenomaan hän on pitänyt silloin tärkeänä, että tämä parlamentaarinen valvonta toteu-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

tuu. Ja hyvä niin, että tämä sali sen aikoinaan siltä pohjalta sääti ja nyt se on sitten käytännössä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

17.57 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Räsänen otti ihan oikeita asioita esille. Todellakin, silloin kun lainsäädäntöä valmisteltiin, tästä parlamentaarista valvonnasta oli paljon keskustelua ja sitä lähestyttiin eri näkökulmista. Oli olemassa erilaisia vaihtoehtoja. Oli ajatus siitä, että olisi ulkopuolisia asiantuntijavalvojia. No se ei kuulostanut ehkä kaikkien korvaan hyvältä, ja eduskunta oli sitä mieltä, että jotain muuta pitää löytyä, ja se muu malli oli sitten valiokunnan suorittama valvonta. Siinäkin oli muistaakseni kaksi eri polkua: mietittiin, annetaanko se valvontatehtävä jollekin jo olemassa olevalle valiokunnalle tai valiokunnille — sieltä voisi nousta esimerkiksi tarkastusvaliokunta, ulkoasiainvaliokunta, puolustusvaliokunta tai useampi valiokunta yhdessä — mutta viime kädessä päädyttiin sitten uuden valiokunnan perustamiseen, joka on nimeltään tiedusteluvalvontavalioikunta, joka on nyt sitten viitisen vuotta tehnyt töitä.

Sitten mitä edustaja Räsänen mainitsi suojelupoliisista, niin todellakin suojelupoliisin parlamentaarinen valvonta kuuluu tiedusteluvalvontavalioikunnalle, ja se yhteistyö on toiminut hyvin. Kuulemme suojelupoliisin edustajia. Valiokunta tekee vierailuja eri kohteisiin. Parisen viikkoa sitten käytiin muun muassa Tikkakoskella Puolustusvoimien tiedustelutoimintaan tutustumassa, ja nämä vierailut jatkuvat eri muodoissaan sitten koko vaalikauden.

Tiedustelutoiminnasta haluan vielä nostaa sellaisen asian, että meillä on hallitusohjelmassa myös kirjauksia tiedustelutoimintaan. Siis se lainvalmistelutyö tehtiin hyvin, ja asiantuntijoiden ja valiokunnan näkemys — ja oma näkemykseni — on se, että hyvin toimii, mutta kun se on niin laaja kokonaisuus, niin siihen, miten sitten käytäntö toimii, totta kai pientä parannettavaa saattaa löytyä. Tämmöisiä toiveita on matkan varrella tullut, ja sen takia hallitusohjelmaankin on tuotu joitakin ajatuksia, mitä pitäisi sitten tarkistaa. Ne tulevat sitten ajallaan eduskunnan käsittelyyn, ja uskon, että niistä löytyy sitten laaja yhteisymmärrys, koska nämä asiat liittyvät Suomen turvallisuuteen, kansalaisten turvallisuuteen. Näissä asioissa olemme perinteisesti pyrkineet konsensukseen, ja se konsensus on löytynyt. Valiokunta tekee erinomaista työtä, ja näistä asioista ei valiokunnassa tarvitse äänestellä. Keskustellaan niin kauan, että yhteinen näkemys löytyy, ja yleensä se on löytynyt hyvin, koska yhteinen tavoite on selvä: Suomen ja suomalaisten turvallisuuden varmistaminen.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 15/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2024 vp

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 3/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Sirén, valiokunnan puheenjohtaja, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.01 Saara-Sofia Sirén kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta, juridisesti varsin monimutkainenkin esitys, mutta meillä on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa sitä seikkaperäisesti käsitelty, ja esittelen nyt tiiviisti yksimielisen mietintömme ja teen joitakin nostoja siitä.

Työntekijöiden lähettämistä koskevan direktiivin, täytäntöönpanodirektiivin, tarkoituksena on tehostaa lähetettyjen työntekijöiden direktiivin noudattamista ja estää siten väärinkäytöksiä, joita tapahtuu työntekijöiden työhön toiseen jäsenvaltioon lähettämisen yhteydessä. Suomessa tämä täytäntöönpanodirektiivi on kansallisesti täytäntöönpantu lailla työntekijöiden lähettämistä eli niin sanotulla lähetettyjen lailla. Taustalla on sellainen tilanne, että komissio on käynnistänyt Suomea vastaan rikkomusmenettelyt, jotka koskevat työntekijöiden lähettämistä koskevan täytäntöönpanodirektiivin ja myös tieliikenteen liikkuvuuspakettia koskevan direktiivin kansallista toimeenpanoa. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla laki vastaisi jatkossa paremmin näiden kyseisten direktiivien vaatimuksia.

Näillä muutoksilla muun muassa kumotaan joitakin velvoitteita, muutetaan lähettävän yrityksen edustajan kelpoisuusvaatimuksia ja lähettämislomakkeissa edellytettäviä tietoja, tehostetaan valvontaedellytyksiä ja lisätään muun muassa säännös vastatoimien kiellosta ja kiellon rikkomisesta seuraamuksena vahingonkorvausvelvollisuus. Näillä lisäyksillä turvattaisiin lähetetyn työntekijän oikeus vaatia lainmukaisia oikeuksia itselleen.

Muutosehdotukset ovat perusteltuja komission esittämien vaatimusten ja EU-säädösten puutteellisen implementoinnin näkökulmasta, ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä ja tarpeellisena saattaa lähetettyjä työntekijöitä koskeva kansallinen sääntely pikaisesti vastaamaan täytäntöönpanodirektiivin vaatimuksia ja kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutamin huomautuksin ja myös muutamin muutosehdotuksin, jotka lyhyesti esittelen.

Ensimmäinen koskee suojelua epäasialliselta kohtelulta: Direktiivin mukaan jäsenvaltioissa on oltava käytössä tehokkaita menettelyjä, joiden avulla lähetetyt työntekijät voivat puolustaa oikeuksiaan myös sen valtion alueella, jonne työntekijä on ollut lähetettynä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että tasa-arvolain tarkoittamaa syrjintää epäilevällä lähetetyllä työntekijällä tulee olla mahdollisuus pyytää työnantajalta selvitystä tämän menettelystä tasa-arvolain 10 §:ssä säädetyn tavoin, ja ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin lisätään viittaus myös tähän tasa-arvolain 10 §:ään.

Toinen kokonaisuus koskee vastatoimien kieltä ja säännöksen pakottavuutta. Valiokunta toteaa, että pelkästään se, että työntekijä ottaa yhteyttä työsuojeluviranomaiseen tai johonkin muuhun viranomaiseen saadakseen näitä laissa säädettyjä oikeuksia, ei välttämättä vielä tarkoita pykälässä tarkoitettuihin oikeudellisiin tai hallinnollisiin menettelyi-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

hin ryhtymistä. Valiokunnan mielestä lähetetyn työntekijän tulee voida olla yhteydessä viranomaiseen turvallisesti jo ennen menettelyihin ryhtymistä, ihan samalla tavalla kuin Suomessa kansalliset työntekijät voivat tehdä. Tähän liittyen valiokunta ehdottaa, että termin ”ryhtyä” sijasta kyseisessä säännöksessä käytettäisiin termiä ”käynnistää”. Lisäksi valiokunta ehdottaa säännöstä tarkennettavaksi siten, että myös lähetetyn työntekijän yhteydenotto viranomaiseen on toimi, jota suojataan säännöksen perusteella, eli pitää voida olla yhteydessä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tähdentää, että täytäntöönpanodirektiivin tarkoituksena on puuttua epäkohtiin, jotka ovat juuri lähetettyjen työntekijöiden työoloille ja kohtelulle tyypillisiä ja kaipaavat korjausta oikeussääntöjen tasolla. Valiokunta pitää tärkeänä, että lähetetyillä työntekijöillä on käytettävissä tehokkaat ja selkeät oikeussuojakeinot.

Kolmas kohta on vahingonkorvausvastuun peruste. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että vahingonkorvauksen ala ja säännöksen tulkinnanvaraisuus aiheuttavat epäselvyyttä sen suhteen, mitä vahinkoja työsuhteen perusteella tulee korvattavaksi lähetetyille työntekijälle vastatoimen kiellon rikkomisesta.

Tällaiset huomiot siis valiokunnalta tähän hallituksen esitykseen. Valiokunta ehdottaa säännökseen muutoksia, jotka ilmenevät yksityiskohtaisista perusteluista. Tämä mietintö oli siis työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa yksimielinen, ja se on tärkeää saada eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Viitala.

18.07 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! En ole ollut asiaa valiokunnassa käsittelemässä, joten muutama sana tässä välissä tähän tärkeään asiaan. Suomen työelämän monimuotoisuus ja kansainvälisyys on kasvanut merkittävästi viime vuosina, ja yhä useammat ulkomaalaiset työntekijät tekevät työtä Suomessa. Samalla kasvaa huoli näiden työntekijöiden alttiudesta erilaisille hyväksikäytön muodoille.

Meidän on varmistettava, että jokaisella työntekijällä, olivat he sitten suomalaisia tai ulkomailta tulleita, on samat oikeudet ja velvollisuudet. Reilu työelämä edellyttää yhtäläisiä mahdollisuuksia ja kohtelua kaikille riippumatta taustasta tai kansallisuudesta. Tämä edellyttää tehokkaita toimenpiteitä työperäisen hyväksikäytön estämiseksi. On erityisen tärkeää, että lähetetyt työntekijät, jotka ovat usein haavoittuvassa asemassa, saavat asianmukaista suojelua ja tukea.

On surullista, että Suomessa on havaittu lukuisia tapauksia, joissa lähetettyjä työntekijöitä on hyväksikäytetty eri aloilla. Tämä hyväksikäyttö voi ilmetä monin eri tavoin, kuten alipalkkauksena, ylityöongelmina, työturvallisuuden laiminlyöntinä tai epäinhimillisenä majoituksena.

Pelkkä toiveajattelu ja tilaajien hyvä tahto eivät riitä tähän taisteluun tätä ilmiötä vastaan. Tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä ja selkeitä lakeja, jotka suojaavat kaikkia työntekijöitä. Meidän on toimittava tässä yhdessä niin poliittisten toimijoiden kuin työnantajien ja ammattiliittojen kanssa varmistaaksemme, että jokainen työntekijä voi työskennellä Suomessa turvallisesti ja oikeudenmukaisesti. Tämä edellyttää selkeitä lakeja, valppautta ja yhteistyötä kaikilla tahoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

18.09 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä valiokunnan puheenjohtaja jo kertoi, mistä tässä työntekijöitten lähettämisessä on kyse, mutta on ehkä hyvä todeta, että alkuperäinen lakihan on ollut jo hyvä ja kuulemisissa kuultiin, että juuri direktiivi on se, joka nyt vaatii näitä muutoksia. Tässähän on oleellista se, että viranomaisiin pitää pystyä kontaktoimaan sinne lähettävään maahan ja eri maissa on hyvin erilaiset suhteet niihin viranomaisiin. Esimerkiksi vanhenemisajat kerkiävät hyvin usein ylittyä ennen kuin tieto sieltä ulkomailta edes saadaan.

Tässä viitattiin tähän vastatoimien kieltoon ja sen muotoiluun, ja kyllä sitä osa asiantuntijoistakin piti hyvin tehottomana, ja todettiin, että se vastatoimien kiello ei tuo aitoja työkaluja, joilla työntekijöitten oikeuksia voitaisiin konkreettisesti auttaa.

Kuulemisissa kuulimme myös siitä, että yksittäisellä työntekijällä ei ole tosiasiallista mahdollisuutta lähteä oikeusprosesseihin, ja tämä vastatoimien kiello on kyllä hyvin mahdollonta toteuttaa. Käytettiin esimerkkinä esimerkiksi sitä, että jos rakennustyömies sairastuu kesken keikan, niin kyllä se niin on, että hän yleensä palaa kotimaahan ja kärsii vahingon itse. Vahingonkorvausta on näissä tapauksissa hyvin vaikea työntekijän saada.

Todettiin myös siitä, että kukaan ei ole velvoitettu kertomaan työntekijöille heidän oikeuksistaan. Osalla on tietoa, mutta osa on hyvin tiedottomia siitä, mitkä suomalaisessa työelämässä olisivat ne oikeudet, joihinka he saisivat vedota. Esimerkiksi jos romanialainen työntekijä saa kuusi euroa tunnissa palkkaa, se on hänelle paljon. Sitä me ei ehkä täällä Suomessa ymmärretä, kuinka helppoa näitä ulkomaalaisia työntekijöitä on sitten houkutella tänne ja käyttää hyväksi.

Me emme pysty valvomaan sitä, kuinka työehtosopimukset toteutuvat ja kuinka esimerkiksi tasoittumisjaksot sitten korvataan, kun ihminen palaa takaisin sinne omaan maahan. Kyllä siellä kuulemisissa tuli ilmi myös se, että esimerkiksi ay-liikkeen kanne-oikeus olisi paljon tehokkaampi toimi näitten asioiden eteenpäinviemiseksi.

Myös paikallinen sopiminen tuli tässä asiassa esiin, ja niin onkin, että tasapuolisesti neuvotellen tapahtuva paikallinen sopiminen on erittäin hyvä asia, mutta on niin, että yleensä paikallisessa sopimisessa mennään niitten minimitasojen alapuolelle. Ja kyllä siellä niinkin todettiin, että paikallista sopimista holtittomasti lisäämällä suomalaisten palkkataso tulee laskemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.12 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Rantanen lopussa tarttui paikalliseen sopimiseen. Tiedämme sen, että hallitukselta on tulossa esityksiä myös paikallisen sopimisen osalta tämän kevään aikana, ja ne liittyvät läheisesti myös tähän eli lähettyihin työntekijöihin.

Jo tällä hetkellä on valitettavasti mahdollista ulkomailta tulevalle, varsinkin Eta-alueen ulkopuolelta tulevalle, maksaa liian pientä palkkaa. Meillä Suomessa on liian pienet resurssit tämän asian valvomiseen — käytännössä sitä tällä hetkellä pystyvät tekemään ammattiliitot ja sitten osittain myös avi. Tulevaisuudessa tämän paikallisen sopimisen osalta on mahdollista, että esimerkiksi Krakovassa tehdään paikallinen sopimus esimerkiksi rakennustyömaalla työskentelevän henkilön kanssa, jolloin hänelle voidaan sitten paikallisesti sopia mikä vain palkka. Ja jos sovitaan sitten siitä viiden euron palkasta ja kielitaidoton henkilö tulee Suomeen työskentelemään, niin hänellä ei ole tietoa siitä, mikä se oikea palkkataso täällä on tai mitä hänelle pitäisi maksaa.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Sen takia myöskin tulevaisuutta peilaten tämä direktiivi on tietenkin tärkeä, mutta toivoisin hallituksen vielä kerran miettivän myös sitä, että ne oikeat toimet, joilla tällaisia kaksien työmarkkinoiden luomista Suomeen voidaan estää, ovat muun muassa alipalkkauksen kriminalisointi ja liittojen kanneoikeus. Niillä on vaikuttavuutta myös siihen, kuinka pystytään valvomaan palkkaa, oikeaa palkkaa, jota täytyy työstä maksaa, mutta se myös samalla turvaa suomalaisten yrittäjien mahdollisuudet pärjätä kilpailussa niin, etteivät nämä koirajiritykset tule sitten viemään kaikkia töitä halvan hinnan takia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 101/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 89/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 2/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa, ja esittelijänä on valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.14 Saara-Sofia Sirén kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässäkin esityksessä ollaan erittäin ajankohtaisten ja tärkeiden asioiden äärellä. Kyseessä on siis esitys eduskunnalle väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä tehdyn Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Myös tästä asiasta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalla on yksimielinen mietintö, jonka lyhyesti esittelen.

Kyseessä on ensimmäinen kansainvälinen oikeudellisesti sitova sopimus, jonka aiheena on väkivallan ja häirinnän torjuminen nimenomaan työelämässä — näin siis hyvin ajankohtainen, hyvin tärkeä yhteinen asia. Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on suojella työntekijöitä ja muita työelämässä toimivia henkilöitä laajasti. Sopimus sisältää määräyksiä keskeisistä periaatteista, suojelusta ja ehkäisemisestä, täytöntöönpanosta ja oikeuskeinoista sekä ohjauksesta, koulutuksesta ja valistuksesta.

Arvoisa puhemies! Jokaisella tulee olla oikeus turvalliseen työympäristöön. Tällä on merkittävä vaikutus myös työntekijöiden hyvinvointiin ja työkykyyn laajemmin. Tämän kyseisen sopimuksen voimaansaattaminen ei edellytä Suomessa lainsäädäntömuutoksia, eikä tälle esitykselle ole arvioitu merkittäviä taloudellisia vaikutuksia tai uusia velvoitteita työnantajien suuntaan. Tämän sopimuksen hyväksymisellä on sen sijaan erittäin tärkeä periaatteellinen merkitys työssä tapahtuvan väkivallan ja häirinnän ehkäisemisessä ja estämisessä.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää väkivallan ja häirinnän poistamista työelämästä erittäin tärkeänä ja näin ollen puoltaa hallituksen esityksessä tarkoitetun sopimuksen hyväksymistä sekä lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.17 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Työelämässä vallitseva väkivallan ja häirinnän uhka on huolestuttava ongelma, joka koskettaa liian monia työntekijöitä. Vaikka hallitus on useissa esityksissään heikentänyt työehtoja, on myönteistä, että nyt on käsiteltyssä esitys, joka perustuu Kansainvälisen työjärjestön yleissopimukseen. Tämä sopimus on historiallinen, sillä se on ensimmäinen kansainvälinen sopimus, joka määrittelee väkivallan ja häirinnän työelämässä sekä asettaa valtioille velvoitteita niiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Se tunnustaa väkivallan ja häirinnän työelämässä ihmisoikeusloukkauksiksi, jotka uhkaavat ihmisarvoista työtä, tasa-arvoa ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Yleissopimus koskee kaikkia työntekijöitä ja muita työelämässä toimivia henkilöitä riippumatta siitä, missä, milloin ja kenen kanssa he työskentelevät.

Suomi on ollut edelläkävijä työelämän laadun ja turvallisuuden edistämisessä, ja meillä on olemassa jo paljon lainsäädäntöä ja toimintatapoja, jotka vastaavat pitkälti yleissopimuksen vaatimuksiin. Työturvallisuuslaki, tasa-arvolaki ja rikoslaki kieltävät väkivallan ja häirinnän työpaikoilla ja rankaisevat siitä. Lisäksi työmarkkinaosapuolet ovat sopineet yhteisistä pelisäännöistä ja toimenpiteistä, joilla pyritään ehkäisemään ja ratkaisemaan väkivallan ja häirinnän tilanteita.

Silti meillä on vielä parantamisen varaa. Tutkimukset osoittavat, että väkivaltaa ja häirintää kokee työelämässä edelleen liian moni. Erityisesti naiset, nuoret, vähemmistöt ja epätyypillisissä työsuhteissa olevat ovat alttiita väkivallalle ja häirinnälle. Väkivalta ja häirintä aiheuttavat vakavia seurauksia niin yksilöille, työyhteisöille kuin yhteiskunnallekin. Ne heikentävät työhyvinvointia, työkykyä, työmotivaatiota ja tuottavuutta sekä lisäävät sairauspoissaoloja, työtapaturmia, työuupumusta ja työkyvyttömyyttä. Tämän vuoksi meidän on tehtävä kaikkemme väkivallan ja häirinnän lopettamiseksi työelämässä. Meidän on luotava työkuultuuri, jossa väkivaltaa ja häirintää ei hyväksytä missään muodossa, jossa niistä uskalletaan puhua ja ilmoittaa, koska myös se on tärkeää, että nämä tapaukset tulevat esille. Lisäksi meidän on varmistettava, että työntekijöillä ja työnantajilla on riittävästi tietoa, osaamista ja välineitä väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisyyn ja käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.19 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Viitala tässä edellä totesi ja myöskin puheenjohtaja Sirén, niin tästä täytyy hallitusta kiittää, että tämä on meille tänne saliin tullut. Vaikka kysymys on ratifioimisesta, niin se on silti tärkeää, että myös me Suomessa edelläkäymme ja näytämme suuntaa myös muille maille niin Euroopassa kuin koko maapallolla. Tähän mennessä sopimuksen on ratifioinut 36 valtiota, joista vain seitsemän on EU-alueella. On siis ensisijaisen tärkeää se, että edelläkävijöitä näinkin vakavan asian tiimoilta löytyy.

Suomessa on viime aikoina varsinkin terveydenhoitoalan osalta tullut valitettavan paljon uutisia siitä, kuinka väkivalta ja erilainen häiriökäyttäytyminen on arkipäivää, onpa kyse sitten hoitajista tai vaikkapa ambulanssinkuljettajista. Sen vuoksi olen tyytyväinen

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

myös siitä, että kun edelläkävijöitä tarvitaan myös vaikeissa asioissa, niin myös eduskunnassa on tällä viikolla sen osalta otettu käyttöön nimetön ilmoituskanava, jossa voi muun muassa epäasiallisesta käytöksestä ilmoittaa. Toki toivon, että tätä esimerkkiä seuraa moni, moni yritys Suomessa perässä. [Saara-Sofia Sirén: Tärkeä huomio!]

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 89/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä paloturvallisuuslaitteista ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 106/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 2/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Ja edustaja Nieminen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.21 **Mira Nieminen ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräistä paloturvallisuuslaitteista. Nyt ehdotettu laki kattaisi voimassa olevan lain soveltamisalan. Voimassa oleva laitelaki on vuodelta 2007, jonka jälkeen rakennusten palo- ja käyttöturvallisuutta sekä tuoteturvallisuutta koskeviin säädöksiin on tullut muutoksia. Näitä säädöksiä ovat erityisesti pelastuslaki ja ympäristöministeriön rakentamismääräykset sekä kansalliset ja EU-säädökset, jotka koskettavat tuotteiden markkinaluvontaa ja vaatimustenmukaisuuden osoittamista. Myös henkilökäsitteitä koskevan sääntelyn riittävyys on tarkistettava. Sääntelyn soveltamisalaan kuuluvat muun muassa palovaroitinlaitteiden ja käsisammuttimien tuotevaatimukset, paloilmittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutus sekä käsisammuttimien tarkastus ja huolto.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja ajantasaistaa paloturvallisuuslaitteita koskevaa sääntelyä. Nykyiseen lakiin verrattuna useat muutokset ovat luonteeltaan teknisiä ja sääntelyä täsmäntäviä, eikä esityksellä muutettaisi merkittävästi nykytilaa. Lakiehdotus sisältää kolme erillistä asiakokonaisuutta, joista olisi omat luvut. Luvussa 2 säädettäisiin paloilmittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen toteutusta, huoltoa ja tarkastuksia koskevat vaatimukset, luvussa 3 säädettäisiin käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta, ja luvussa 4 säädettäisiin tuotteita koskevat vaatimukset. Lain valvontaviranomainen olisi jatkossakin Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan, että ehdotettu uusi laki vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevaa sääntelyä, mutta lain rakennetta on selkeytetty. Lisäksi sääntely on ollut tarpeen uudistaa vastaamaan toimintaympäristön muutoksia ja muun lainsäädännön kehitystä. Valiokunta pitää hallituksen esitystä yleisesti hyvin val-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

misteltuna ja ehdotettuja säännöksiä asianmukaisina ja nykypäivän sääntelyn vaatimuksia hyvin vastaavina.

Valiokunta puolsi lakiehdotuksen hyväksymistä mutta teki siihen muutamia huomioita ja muutosehdotuksia.

Valiokunta katsoi, että ehdotetun 45 §:n sisältämää rekisterin tietojen luovuttamista julkisen tietoverkon välityksellä ja sen suhdetta käyttötarkoitussidonnaisuuteen ja siitä poikkeamiseen ei ole esityksen perusteluissa arvioitu riittävästi.

Lisäksi esityksen 1. lakiehdotuksen 46 § sisältää säännökset Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tiedonsaantioikeudesta. Esityksen mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on oikeus saada välttämättömiä tietoja tämän lain noudattamisen valvontaa varten ja muun tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi välttämättömät tiedot asennus- ja käsisammutinliikkeen toiminnanharjoittajalta ja vastuuhenkilöltä, tarkastuslaitokselta sekä paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston haltijalta, jota tämän lain velvoitteet koskevat.

Ehdotetulla sääntelyllä turvataan viranomaisen tiedonsaantioikeus viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista varten, ja siitä syystä sääntely on välttämätöntä. Hallintovaliokunta kuitenkin katsoi, että säännös on ehdotetussa muodossa liian väljä. Tiedon luovuttajan voi olla vaikea arvioida, onko jokin tieto välttämätön valvonnan kannalta. Tämä korostuu, jos tiedonsaantioikeus koskee arkaluonteiseksi luettavia henkilötietoja. Hallintovaliokunnan mukaan ehdotettua tiedonsaantioikeutta olisi siis täsmennettävä. Toisaalta valiokunta korosti, että riittävä ja tarkoituksenmukainen tiedonkulku viranomaisten välillä ja viranomaisille on turvallisuuden kannalta tarpeellista. On siis tärkeää, että tiedonkulkuun ei luoda esteitä, jotka saattavat aiheuttaa itsessään mahdollisen turvallisuusriskin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 106/2023 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Lakialoite laiksi rikoslain 38 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 5/2024 vp Timo Harakka sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan. — Edustaja Harakka poissa. — Edustaja Räsänen, Joona.

Keskustelu

18.26 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on todella edustaja Harakan oikein hyvä lakialoite, jossa ehdotettaisiin, että rikoslakiin lisättäisiin uusi 38 luvun 9 b § törkeästä identiteettivarkaudesta, ja voin kyllä ilmoittautua tässä lähetekeskustelussa kannattajaksi tähän lakialoitteeseen liittyen. Edustaja Harakkahan tässä omassa aloitteessaan hyvin läpikäy sen, minkä takia tarve tällaiselle lainmuutokselle on tullut. Sehän tulee nimenomaan siitä, että yhä kehittyvä teknologia mahdollistaa yhä törkeämpien identiteetti-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

varkauksien tekemisen. Nyt jo maailmalla huomaamme, mihin tätä uutta teknologiaa voidaan myös käyttää, ja kuten olemme huomanneet, sitä voidaan käyttää myös yhteiskunnallisessa painostustarkoituksessa. Senpä takia, arvoisa puhemies, pitäisin kyllä välttämättömänä, että me lainsäätäjät kykenemme muuttamaan myös lainsäädäntöä siten, että se vastaa nykyisiä tarpeita ja pysyy tämän teknologisen kehityksen perässä.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten tämän aihekokonaisuuden käsittelyyn muutoinkin, niin ajattelisin niin, että meillä on monia sellaisia asioita tässä talossa käsittelyssä, joissa olemme kohtuullisen eri linjoilla riippuen vähän siitä, missäpäin tätä salia kukakin meistä istuu, mutta tämä aihekokonaisuus luultavasti voisi olla sellainen, jossa löytyisi kyllä yksituumaisuutta ihan yli hallitus—oppositio-rajojen, koska varmasti jokainen on huomannut, että tämä teknologian kehitys nyt mahdollistaa todella entistä törkeämpien identiteettivarkauksien tekemisen ja niiden käyttämisen myös yhteiskunnallisiin tarkoituksiin. Senpä takia voisin kuvitella, että meillä kaikilla olisi tahto nyt muuttaa lainsäädäntöä siten, että näihin tapauksiin voitaisiin myös puuttua. Varmasti se ennaltaehkäisisi sitä, kuinka paljon näitä esimerkiksi alettaisiin käyttämään Suomessa, ettemme olisi ihan sillä tiellä, millä esimerkiksi rapakon takana ollaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Malm.

18.28 **Niina Malm sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Räsänen tässä edellä totesi, nopea teknologinen kehitys on johtanut siihen, että valtavan paljon harhaanjohtavaa aineistoa pystytään tuottamaan tällä hetkellä todella helposti. Se, että yhteiskunnallinen painostaminen tämän kautta on mahdollista, on varsinainen uhka myös meidän demokratian tulevaisuudelle siinä, että pystytään muun muassa vaikka some-alustojen kautta vaikuttamaan ihmisten äänestyskäyttäytymiseen tai sulkemaan toisilta suut. Jo sen takia tämä edustaja Harakan tekemä lakialoite on erityisen kannatettava, että tässä salissa meidän kaikkien perimmäinen tarkoitus joka tapauksessa on turvata demokratia ja sen tulevaisuus ja sen toteutuminen.

Mutta kuten tässä aloitteessa — ja tässä puheenvuorossani — todetaan, ehkä vielä pahempaan mennään, kun tarkoituksena on ollut esimerkiksi pyrkiä mustamaalaamaan yhteiskunnallisissa tehtävissä toimivia henkilöitä tai muuten johtamaan ihmisiä harhaan. Näen kyllä valtavan uhan siinä, kuinka esimerkiksi inhimillisyyden vieminen on tämän teknologian kehityksen myötä mahdollista. Esimerkiksi erittäin kamalalla ja törkeällä tavalla lapsia hyväksi käyttävän videomateriaalin tekeminen tulee päivä päivältä helpommaksi. Sen levittämisestä täytyy tulla niin hankalaa, vaikeaa ja niin kovasti sanktioitua, että sitä ei edes harkitse tekevänsä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

18.30 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Aloitteessa on kyllä kannatettava poljento. Niin kuin tässä on todettu, erilaiset identiteettivarkaudet, väärinkäytökset ja huijausyritykset alkavat olla arkipäivää varmaan lähestulkoon kaikille kansalaisille, jotka vähänkin digitaalisessa maailmassa ovat mukana. Suurin osa on, ja vaikka ei olisikaan, niin todennäköisesti silloinkin niitä tulee.

On joitakin menetelmiä, millä pystyy hieman suojaamaan omaa identiteettiään. Mainitsen nyt tässä kaksi: Patentti- ja rekisterihallitukselle voi tehdä rekisteröintikiellon, ja se tar-

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

koittaa sitä, että silloin jos esimerkiksi minulla on sellainen, niin kuin minulla on, kukaan muu ei saa merkitä minua vastuuhenkilöksi kaupparekisteriin jonkun yhtiön hallitukseen tai näin poispäin ja lähteä sitten toimimaan etujeni vastaisesti rikollisessa mielessä. Postille voi tehdä muuttosuojauksen, ja se tarkoittaa sitä, että kukaan muu ei voi puolestani lähteä muuttamaan kotiosoitettani.

Jos tällaisia ei olisi, niin se antaisi kyllä aika paljon tilaa toimia väärin, ja valitettavan paljon tällaisia väärinkäytöksiä on. Näitä on monta muutakin tapaa, ja se on valitettavaa, että näitä kaikkia ei pysty tekemään keskitetysti yhdestä paikasta. Itse asiassa tällaisten suojausten teko on aika hankalaa, kun niitä sitten joutuu eri paikoista poimimaan, että missä kaikessa voin olla mukana tietämättäni, että olen mukana, ja siellä sitten huijarit tekevät töitä taustalla. Olemme kyllä turvallisuuden, identiteetin ja tämäntyyppisten asioiden kanssa aivan selvästi uuden edellä, ja tämä AI eli keinoäly — keinoälyhän se on — ei tee kyllä tilannetta yhtään helpommaksi, valitettavasti näin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

18.32 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Vielä tämän edustaja Kiurun hyvän puheenvuoron jälkeen on hyvä jatkaa, että varmasti yksi mahdollinen kehityssuunta, jolla voisimme ainakin jonkun verran torjua näitä identiteettivarkauksia ja toisaalta sitten myös tuoda turvaa ihmisille, olisi todella se, jos jo nämä nykyiset rajoittamistoimenpiteet, joita jokainen meistä voi hakea, olisivat ehkä vähän helpommin saatavissa. Ne olisi ehkä syytä kootakin yhteen paikkaan, jotta sitten mahdollisesti jokainen meistä voisi niitä ehkä helpommin käyttää, mikäli kokee, että sille olisi tarvetta. Nyt saattaa käydä monesti niin, että yhteiskunta on kyllä tarjonnut mahdollisuuksia meille jokaiselle suojautua, mutta kykenemmekö me välttämättä niihin kaikkiin tarttumaan?

Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä tähän asiakokonaisuuteen todeta sen, että nyt tällä hetkellä on tyypillistä, että myös yhteiskunnallisessa päätöksenteossa, kun puhutaan politiikasta, kansalaismielipiteeseen pyritään vaikuttamaan esimerkiksi erilaisten meemi-kuvien kautta. Sehän on hyvin tyypillistä, ja niitä varmasti jokainen, itse kukin, aina joskus tekee ja lähettelee toisille. Jo nyt olemme huomanneet, että verkossa kiertää paljon sellaista materiaalia, missä esimerkiksi yksittäisen henkilön kuva on yhdistetty ehkä saman henkilön tai jonkun toisen henkilön lausuntoihin, jotka on ehkä mahdollisesti irrotettu sitten asiayhteydestä, ja näitä on laajasti paheksuttu. No nythän se, mihin tämä jo nyt käytössä oleva teknologia vie tätä koko kehitystä, on se, että todella pystytään tuottamaan esim. tiettyistä vallankäyttäjistä hyvinkin aidon näköistä materiaalia, jolla pyritään heidät asettamaan esimerkiksi negatiiviseen valoon, ja sitä kautta pyritään vaikuttamaan niin kansalaismielipiteeseen kuin sitten mahdollisesti päätöksentekoon. Senpä takia on todella hyvä, että tämäkin asiakokonaisuus nyt herätti tässä salissa keskustelua.

Toivon mukaan tässä talossa voisimme yhteisesti ponnistella sen eteen, että saisimme myös täällä lainsäädäntömuutoksia tehtyä ja kiristettyä nykyistä lainsäädäntöä, mikä antaisi sitten myös viranomaisille mahdollisuudet tarttua ja torjua niitä väärinkäytöksiä, joita mahdollisesti havaitsemme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 22/2024 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 19.3.2024 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina 14.3.2024 klo 18.50. Täysistunto lopetettiin klo 18.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen